

RENAȘTEREA

FONDATOR: EPISCOP NICOLAE IVAN 1919

Anul XXXVI
Serie nouă
Mai
2025

5
(421)

Prețul: 10 lei

EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ A VADULUI, FELEACULUI ȘI CLUJULUI

† ANDREI

Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului,
Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului

Anotimpurile vieții

L roorocul David ne spune că „omul este ca iarba, zilele lui ca floarea câmpului; așa va înflori. Că vânt a trecut peste el și nu va mai fi și nu se va mai cunoaște încă locul său” (Psalmul 102, 15-16).

În acest sens, mi-aduc aminte cu nostalgie că, pe când eram student la București, am văzut un film intitulat „Anotimpurile”. De toate amănuntele nu-mi amintesc, dar firul roșu mi-a rămas în memorie. Era primăvară. Un băiețel și o fetiță, drăgălași, se jucau într-o livadă mirifică. Zilele treceau, dar, momentan, era vorba de primăvara vieții. Și știm că Dumnezeu l-a creat pe om tânăr, sănătos, frumos și nemuritor. Zice Scriptura că „a privit Dumnezeu toate câte a făcut și iată erau bune foarte” (Facerea 1, 31).

Acestei stări de lucruri îi dă glas Magda Isanos, în poezia „Primăvara”, spunând: „Apoi deodată zările-nfloresc / Și clopote mari, clopote s-aud, / Departe-n cerul vesel și rotund / Hulubii albi și roșii se rotesc”. Sau marele nostru Eminescu: „La mijloc de codru des / Toate păsările ies / Din huceag de aluniiș / La voiosul luminiș, / Luminiș de lângă baltă, / Care n' trestia înaltă / Legănându-se din unde, / În adâncu-i se pătrunde”.

Omul era copil tânăr și fericit. Aștepta cu nerăbdare anii care vor veni și realizările pe care le va face. Era inocent. Această stare de spirit o exprimă Nichifor Crainic: „Pruncul de se va bate, plânge și, împreună cu cei ce se bucură cu dânsul, se bucură. De va fi ocărât, nu se mânie; dacă va fi slăvit, nu se înalță. Dacă vor cinsti pe altul mai mult decât pe el, nu pizmăiește. Dacă vor lua ale lui, nu se tulbură. Dacă vor lăsa puțin ca moștenire, nu știe, nu intră la judecată cu cineva, nu se pricește pentru ale lui, nu urăște pe vreun om”.

Primăvara vieții, cu toate neajunsurile ei, este frumoasă și copilul este optimist. Pe bună dreptate, Ernest Bernea se întreabă: „Ce minune stă în această faptură mică? Cum de l-a chemat măsura lui către gândurile neliniștitoare? Ce tainică legătură îl poartă pe culmile vieții? Copilul este mai aproape decât noi de firea lucrurilor, mai aproape de Dumnezeu?”.

În cartea „Vârstele vieții spirituale”, Paul Evdokimov este preocupat cum în creștinismul de astăzi, omul poate muri și învia cu Domnul Hristos, cum poate deveni o tandrețe ontologică. Repetăm afirmația că Dumnezeu l-a făcut pe om tânăr, sănătos, frumos și nemuritor. Cum atunci devine bătrân, bolnav, urât și muritor? Simplu și tragic: prin păcat!

După anotimpul minunat al copilăriei plină de optimism, urmează o viață plină de realizări, dar și încercată de necazuri. Urmează vara atât a împlinirilor, cât și a încercărilor. Pentru această viață omul este pregătit încă din școală. Octavian Goga își aduce aminte de mama care-l pregătea pentru mersul la școală: „Și par c'aud pocnet de bici / Și glas stăruitor de slugă. / O văd pe mama n' colțul șurii / Așează n'cet merindean n' glugă... / Înduioșată mă sărută / Pe părul meu balan, pe gură: / Zi Tatăl nostru sara dragă / Și să te porți la noățătură”.

Pentru a rodi în vara vieții două lucruri sunt necesare: pregătirea spirituală, „zi Tatăl nostru sara dragă” și pregătirea intelectuală „și să te porți la noățătură”. De fapt, grija pentru pregătirea tinerilor o subliniază chiar Înțeleptul Solomon: „Deprinde pe tânăr cu purtarea pe care trebuie s-o aibă și chiar când va îmbătrâni, nu se va abate de la ea” (Pilde 22, 6).

În puterea vârstei, în vara existenței, tânărul își întemeiază o familie și realizează pentru sine, pentru familie și, de ce nu, pentru Biserica tot ceea ce e în stare să facă. Este vara roadelor, este timpul hărniciei. Sfântul Pavel ne zice: „Căci și când ne aflăm la voi, v-am dat porunca aceasta: «Dacă cineva nu vrea să lucreze, acela nici să nu mănânce»” (2 Tesaloniceni 3, 10).

În Predica de pe munte, Mântuitorul ne spune: „după roadele lor îi veți cunoaște. Au doară culeg oamenii struguri din spini sau smochine din măcăciuni? Așa că orice pom bun face roade bune, iar pomul rău face roade rele. Nu poate pom bun să facă roade rele, nici rău să facă roade bune” (Matei 7, 16-17).

De fapt, toamna vieții, toamna împlinirilor, este cea care ni-l arată pe omul realizat. În filmul „Anotimpurile” cei doi copii frumoși au ajuns mari, s-au căsătorit, s-au realizat profesional, au avut la rândul lor copii, și lucrurile au mers firesc înainte.

Iar după toamna vieții vine iarna, vine sfârșitul. În fapt, este un mare început, pentru care trebuie să ne pregătim. Solomon ne îndeamnă: „Adu-ți aminte de Ziditorul tău în zilele tinereții tale, înainte să vină zilele de restriște și să se apropie anii despre care voi zice: N-am nicio plăcere de ei!” (Ecclesiastul 12, 1).

DIN SUMAR:

– Întronizarea Preasfințitului Părinte Benedict
în demnitatea de Episcop al Sălajului – **DARIUS ECHIM**....(p. 2)

– Alocuțiunea rostită cu prilejul
ceremoniei de întronizare în demnitatea de
Episcop al Sălajului – **† PS BENEDICT AL SĂLAJULUI**.....(p. 3)

– Centenarul Patriarhiei Române. Restituiri istorice și documentare:
IV. Recunoașterea Patriarhiei Române de către Bisericile Ortodoxe
locale – **CȘ II DDr. MIRCEA GHEORGHE ABRUDAN**.....(p. 4)

– Pilat – personaj pozitiv sau negativ în Procesul lui Iisus?
O perspectivă a Evanghelistului Ioan - Partea a II-a
– **PR. PROF. UNIV. DR. STELIAN TOFANĂ**.....(p. 5)

– Fericitul întru adormire – **ARHIM. DUMITRU COBZARU**.....(pp. 6-7)

¹ Magda Isanos, *Poezii*, Libra, București, 1996, p. 42.

² Mihai Eminescu, *Poesii*, București, 1884, p. 45.

³ Nichifor Crainic, *Nostalgia Paradisului*, Editura Moldova, 1994, p. 263.

⁴ Ernest Bernea, *Îndemn la simplitate*, Editura Anastasia, 1995, p. 107.

⁵ Octavian Goga, *Poezii*, Budapesta, 1906, p. 19.

Anii trec așa de repede. Ne spune Sfântul Pavel „câci nu avem aici cetate stătătoare, ci o căutăm pe aceea ce va să fie” (Evrei 13, 14). Iar Traian Dorz compară viața noastră cu o călătorie cu trenul. Oamenii urcă în tren, socializează, sunt absorbiți de discuții și nu observă că în fiecare gară coboară câte cineva. Poezia se sfârșește trist: „Vine-odată însă vremea, / Să ne coborâm și noi, / Ce n-am da atunci, o clipă / Să ne-ntoarcem înapoi? Dar pe când privim în urmă, / Plângem timpul ce-a trecut, / Sună Gara veșniciei, / Am trăit, dar n-am știut!”⁶.

Referitor la sfârșitul vieții, cu darul primit de la Dumnezeu, s-au exprimat și alți autori. Magda Isanos, pe care am mai citat-o, face cu gingăsie lucrul acesta în poezia *Murim ca mâine*: „E-așa de trist să ugeți că-ntr-o zi, / poate chiar mâine, pomii de pe-ale / acolo unde-i vezi or să mai stee / voioși, în vrem ce vom putrezi. / ... Și-mi pare-așa ciudat că se mai poate / găsi atâta vreme pentru ură, / când viața e de-abia o picătură / între acest moment și celălalt”⁷.

Proorocul David, așa cum spuneam, referitor la efemeritatea vieții, este foarte limpede: „Omul ca iarba, zilele lui ca floarea câmpului; așa va înflori. Că vânt a trecut peste el și nu va mai fi și nu se va mai cunoaște încă locul său” (Psalmul 102, 15-16). Și în acest sens îi face o rugămintă lui Dumnezeu: „Învăță-ne să socotim bine zilele noastre, ca să ne îndreptăm inimile spre înțelepciune” (Psalmul 89, 4).

Și totuși, concluzia absolută o trage Domnul Iisus Hristos, cel ce a făcut anotimpurile și le proniază: „Eu sunt învierea și viața; cel ce crede în Mine, chiar dacă va muri, va trăi. Și oricine trăiește și crede în Mine, nu va muri în veac” (Ioan 11, 25-26).

⁶ Traian Dorz, *Poezii*.

⁷ Magda Isanos, *Poezii*, Libra, București, 1996, p. 214.

Întronizarea Preasfințitului Părinte Benedict în demnitatea de Episcop al Sălajului

Darius Echim

Ln Duminica a 5-a din Postul Mare (a Sfintei Cuvioase Maria Egipteanca), 6 aprilie 2025, la Catedrala Episcopală „Înălțarea Domnului” din Zalău, a avut loc întronizarea Preasfințitului Părinte Benedict în demnitatea de Episcop al Sălajului. Ceremonia de instalare a fost oficiată de Înaltpreasfințitul Părinte Andrei, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului, și Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului, în prezența unui sobor numeros de ierarhi, preoți și diaconi, a oficialităților civile și militare, precum și a mii de credincioși.

Ceremonia de întronizare a fost precedată de Sfânta Liturghie arhierescă, oficiată de Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei, locțiitor de Episcop al Sălajului în perioada în care scaunul episcopal a fost vacant, împreună cu un sobor de arhierie, preoți și diaconi. Din soborul ierarhilor au făcut parte: Preasfințitul Părinte Lucian, Episcopul Caransebeșului, Preasfințitul Părinte Sofronie, Episcopul Oradiei, Preasfințitul Părinte Iustin, Episcopul Maramureșului și Sătmarului, Preasfințitul Părinte Nicodim, Episcopul Severinului și Strehaiei, Preasfințitul Părinte Paisie Sinaitul, Episcop-vicar patriarhal, Preasfințitul Părinte Benedict Bistrițeanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, și Episcop ales al Episcopiei Sălajului, Preasfințitul Părinte Damaschin Dorneanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților, și Preasfințitul Părinte Timotei Sătmăreanul, Arhieru-vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului.

După citirea pericopei evanghelice, Preasfințitul Părinte Damaschin Dorneanul a rostit un cuvânt de învățătură despre importanța smereniei și a slujirii aproapelui ca principii fundamentale ale vieții creștine, după modelul de slujire și jertfelnicie oferit de Mântuitorului Iisus Hristos.

Răspunsurile liturgice au fost date de Corul Catedralei Episcopale din Zalău, dirijat de Ciprian Ghiurco, și de Corul Liceului Ortodox „Sfântul Ierarh Nicolae” din Zalău, dirijat de prof. Florin Lazăr. La chinonic, diaconul Paul Pop și interpreta de muzică populară Alice Ghile au interpretat prcesne.

Ceremonia de întronizare

La finalul Liturghiei, Mitropolitul Andrei a oficiat ceremonia de întronizare a Preasfințitului Părinte Benedict în scaunul chiriarhal al Episcopiei Sălajului, acesta fiind recunoscut în mod public și solemn în noua sa demnitate și prezentat clerului, precum și credincioșilor încredințați spre păstorie.

Preasfințitul Părinte Iustin, Episcopul Maramureșului și Sătmarului, a citit Gramata Mitropolitană¹, semnată de

¹ Textul integral al Gramatei Mitropolitane a fost publicat în numărul anterior al Revistei *Renașterea*: 4 (420), aprilie 2025.

Înaltpreasfințitul Părinte Andrei, documentul oficial prin care se recunoaște și se prezintă noul chiriarh. Prin această Gramată, Preasfințitul Benedict primește, în mod public și oficial, investirea și confirmarea canonică de păstorie a Episcopiei Sălajului, demnitate pentru care a fost ales arhipăstor de către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

În continuare, Părintele Mitropolit Andrei i-a înmănat Preasfințitului Părinte Episcop Benedict însemnele slujirii arhieresci (mantia, crucea pectorală, engolpionul și cărja arhierescă), după care l-a așezat în scaunul chiriarhal din Catedrala Episcopală. Cu acest prilej, din partea Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, noul Episcop al Sălajului a primit Crucea Patriarhală și Engolpionul pentru ierarhi.

Misiunea păstorului

Mitropolitul Andrei a vorbit despre misiunea păstorului duhovnicesc și a subliniat importanța acestui moment din istoria Eparhiei Sălajului, exprimându-și convingerea că Preasfințitul Părinte Benedict va conlucra pentru binele și mântuirea credincioșilor din eparhia încredințată spre păstorie, numindu-l „om am rugăciunii”.

„Întâi de toate, păstorul trebuie să-i primească pe toți, cu toată dragostea. În al doilea rând, trebuie să se roage pentru toți. Știm că Preasfințitul Benedict este un om al rugăciunii și în calitate de Episcop al Sălajului se va ruga pentru frățiile voastre, pentru toți credincioșii pe care Dumnezeu astăzi îi dăruiește ca fii suflatești. (...) Apoi, pe lângă faptul că-i primește pe toți, că se roagă pentru toți, păstorul trebuie să-i iubească pe toți. Mare virtute dragostea, cea mai mare! Sălăjenii, oameni credincioși, blânzi și cuminiți, au nevoie de iubirea Preasfinției Voastre, de iubirea clerului ce păstorește aici, în această eparhie. În al patrulea rând, ne spune Sfântul Petru, trebuie să le purtați sarcinile și nu sunt puține. Oamenii au multe probleme cu care se confruntă în ziua de astăzi și trebuie să punem umărul să-i ajutăm să și le ducă până la capăt”, a spus IPS Mitropolit Andrei.

Mesaie de felicitare

Mesajul de bun-venit din partea clerului și a credincioșilor din județul Sălaj a fost transmis de vicarul administrativ al Eparhiei Sălajului, preotul Claudiu Nechita.

„Vă întâmpinăm cu inimi deschise, căci în persoana Preasfinției Voastre vedem chipul ierarhului tânăr, plin de râvnă, înțelepciune și dragoste jertfelnică față de Biserică și poporul ei, omul ce odihnește, cum spunea Apostolul Pavel ucenicului său, Timotei, care aduce pace, echilibru și înnoire duhovnicescă”, a spus pr. Claudiu Nechita.

Din partea autorităților locale și centrale, mesaje de felicitare au transmis secretarul de stat pentru Culte, Ciprian-Vasile Olinici, președintele Consiliului Județean Sălaj, Dinu Iancu-Sălăjanu, și viceprimarul Zalăului, Călin Cristian Forț. Din partea Consiliului Județean Sălaj, președintele Dinu Iancu-Sălăjanu i-a oferit Preasfinției Sale distincția „Porta Praetoria”.

„Porniți astăzi pe un drum al reconfigurării și reazăării vieții eparhiale, un drum al schimbărilor și înnoirilor. Tineretea, erudiția, experiența în misiunea socială vă sunt însoțitori consistenți în acest nou început. Este un timp al speranței și al vindecării pentru preoții și credincioșii de aici și sunteți chemat să fiți omul și slujitorul acestei speranțe”, a spus Ciprian-Vasile Olinici.

Cuvântul noului episcop

La finalul ceremoniei, Episcopul Benedict al Sălajului i-a mulțumit lui Dumnezeu pentru toate darurile revărsate asupra sa, precum și tuturor celor care au contribuit la formarea sa duhovnicescă și intelectuală. Ierarhul a mulțumit Preafericitului Părinte Daniel, Părintelui Mitropolit Andrei, ierarhilor prezenți, familiei, ostenitorilor și colaboratorilor din Arhiepiscopia Clujului, oficialităților și tuturor celor care au participat la eveniment, precum și clerului și credincioșilor din Sălaj, cărora le-a spus că își dorește să fie în mijlocul lor la slujbe, în vizite și cu alte prilejuri, adăugând că „îmi doresc să vă cunosc îndeaproape, dar și să mă cunoașteți, și să ne bucurăm unii de alții, lucrând împreună”.

La eveniment au participat numeroși credincioși, clerici, oficialități militare și civile, oameni de cultură, reprezentanți ai cultelor religioase, ai mediului academic și oaspeți din județele Cluj, Bistrița-Năsăud, Alba (ținutul natal al ierarhului), dar și din alte părți ale țării. „Mulțumesc acum tuturor celor care ați participat la această sărbătoare frumoasă, din eparhia noastră – preoți, credincioși, autorități, oaspeți din Cluj sau din Bistrița-Năsăud, din Alba, dar și din alte părți. Îl rog pe Dumnezeu să vă răsplătească dragostea cu binecuvântarea Sa. Având conștiința că sunt însoțit și ocrotit de Sfinții Cuvioși Benedict de Nursia și Isaac Sirul, la care se adaugă Sfântul Preot Liviu-Galaction de la Cluj, «martir pentru ora de Religie», și Sfântul Cuvios Dometie, «apostolul moților» de la Râmeț, pomesc din nou la drum, cerându-vă tuturor rugăciunea pentru mine”, a încheiat Episcopul Sălajului.

Ceremonia s-a încheiat pe esplanada din fața Catedralei Episcopale, unde Mitropolitul Andrei l-a prezentat mulțimii pe noul episcop, Preasfințitul Părinte Benedict, care a binecuvântat poporul prezent.

Un proiect de suflet

Din încredințarea Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei, în calitate de Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Clujului, Preasfințitul Părinte Benedict a fost președintele Asociației „Sfântul Nectarie” a Arhiepiscopiei Clujului, asociație care se ocupă de Centrul de Îngrijiri Paliative „Sfântul Nectarie” din Cluj-Napoca și de construirea viitorului Centru de Îngrijiri Paliative Pediatrică „Sfântul Hristofor”. Astfel, Preasfinția Sa a coordonat lucrările de edificare a Centrului de Îngrijiri Paliative Pediatrică „Sfântul Hristofor” din localitatea clujeană Sănnicoară, un proiect medico-social al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, care va asista, în mod gratuit, copiii cu boli cronice progresive, în diferite stadii ale bolii.

În prezent, edificiul este construit și acoperit, fiind în etapa de tencuire. Până acum s-a realizat compartimentarea demisolului, parterului, etajului 1 și mansardei.

† **BENEDICT**
Episcopul Sălajului

Alocuțiunea rostită cu prilejul ceremoniei întronizării în demnitatea de Episcop al Sălajului

„Cu spatele te va umbri pe tine și sub aripile Lui vei nădăjdui; ca o armă te va înconjura adevărul Lui”
(Psalmul 90, 4).

IPS Voastră Părinte Mitropolit Andrei, PS Voastre, PCuv și PC Părinți, PC Maici, Distinse autorități, Iubiți frați și surori,

În urmă cu cinci ani, în catedrala mitropolitană din Cluj, la hirotonia mea ca episcop-vicar, priveam cu admirație la Prorocul Moise, care, chemat fiind de Dumnezeu la misiune într-un mod surprinzător și intempestiv, dădea răspuns: „Iată-mă, Doamne!” (Ieșire 3, 4) Sentimente similare am trăit atunci - bucuria misiunii, dar, mai ales, teama de povara acesteia, ținând cont de tinerețile mele, dar și de rapiditatea desfășurării evenimentelor. Timpul a trecut repede, pe neștiute, și slujirea pastorală, activitatea cultural-academică și filantropică în această geografie eclezială privilegiată m-au făcut să îmi înfig rădăcini, nu doar în jos, ci și în sus, pe modelul orhideelor, de vreme ce am întâlnit clerici cuminiți și oameni deosebiți în orașele și satele din cele două județe, Cluj și Bistrița-Năsăud, trăind experiențe intense și stabilind relații dintre cele mai frumoase.

Bucuriile au fost multe în acest răstimp, dar și cu lecții de viață pe măsura acestora. Încercând o sinteză în cheie personală voi argumenta că am învățat să deslușesc prezența lui Dumnezeu în viața mea nu doar din momentele frumoase ale acestei slujiri, ci și din momentele complicate și aparent fără soluție imediată. Pentru toate Îi mulțumesc lui Dumnezeu și mă așez ascultător și smerit sub „patrafirul Său”.

Continuând itinerariul, cu puțin timp în urmă, stăteam din nou la răspântie de drumuri, căutând voia lui Dumnezeu, de altfel cel mai greu lucru din câte există. Citind din rugăciunile Cuviosului Iosif Vatopedinul, una dintre acestea s-a suprapus peste ceea ce trăiam, copleșitor și deopotrivă răvășitor: „Eu nu vreau nimic, Atotbunule, Tu ești Dumnezeu și știi. Vreau numai lucrul pentru care Tu m-ai chemat. Arată-mi ce vrei să fac, să nu fac nimic altceva! Uite ce îmi spun toți cei din jurul meu. Dar Tu, Tu ce vrei?”¹ Și de aici se continuă rugăciunea de acum cinci ani: „Fă cu mine semn spre bine”, într-un alt loc, o altă geografie și alți oameni. Încurajarea mi-a venit tot de la Prorocul Moise. Trimis de Dumnezeu către popor, se sperie, îi este greu să lase confortul casei, al oamenilor cunoscuți, al resurselor specifice și să plece pur și simplu. Cu ce mandat? Nu-și dorea să fie lider, ci doar să nu fie singur și străin de voia Celui pe care îl slujea. Așa că L-a întrebat pe Dumnezeu: cum voi merge, ce să le spun, ce să fac și cum să fac? „Eu mă voi duce la fiii lui Israel și le voi zice: Dumnezeul părinților voștri m-a trimis la voi... Dar de-mi vor zice: Cum Îl cheamă, ce să le spun?... Și primește răspuns: „Așa să spui fiilor lui Israel: Cel ce este m-a trimis la voi!” (Ieșire 3, 13-14). Acesta este mandatul Său care mă face și pe mine să cobor în ținutul dumneavoastră și am această speranță că mă veți primi cu brațele deschise, preoți, credincioși, autorități și oameni de seamă ai acestei eparhii.

În imediata apropiere a sărbătorii Maicii Domnului (27 martie 2025), Sfântul Sinod al Bisericii noastre, sub conducerea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, prin lucrarea Duhului Sfânt, m-a ales ca episcop al Sălajului și am primit această misiune, cerând însoțire de la Mai-

ca Domnului „întărirea nădejzii”. Ea este îndrumătoarea noastră (odighitria), dar și călăuzitoarea noastră („condotiera”). Dacă venind la Cluj, priveam spre icoana Maicii Domnului de la Mănăstirea Nicula, ajungând la Sălaj îmi voi aținti privirea înspre icoana ei de la Mănăstirea Strâmba, nădăjduind în ajutorul său.

Privind retrospectiv, într-o ordine firească, Îi mulțumesc lui Dumnezeu pentru tot ceea ce mi-a dat până acum, dar mai ales, pentru oamenii pe care mi i-a scos în cale, la locul și timpul potrivit. Îi sunt recunoscător Preafericitului Părinte Patriarh Daniel pentru dragostea paternă pe care mi-a arătat-o neîntrerupt în slujirea mea, dar și pentru încrederea acordată, atât acum cinci ani, cât și la începutul acestei noi misiuni. Îi mulțumesc Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Andrei pentru că m-a ales, cu mulți ani în urmă, și că această alegere a rămas; îi mulțumesc pentru însoțire, pentru răbdare, dar și pentru bunăvoința pe care mi-a arătat-o în decursul timpului. Îmi exprim gratitudinea, în continuare, față de părinții arhiepiscopi/ episcopi care m-au însoțit la acest moment important din viața mea și al eparhiei, dar și față de toții membrii Sinodului Bisericii noastre.

Un loc special în parcursul vieții mele îl ocupă familia mea, preotul Ioan în satul meu natal, om al buneii cuviințe și cu multă frică de Dumnezeu; mama mea, preoteasa și dascălița Elena-Mărioara, care m-a învățat echilibrul și cum să iubești necondiționat oamenii; dar și fratele meu Marius, împreună cu familia lui, care, împreună, îmi oferă mereu contextul unui autentic simțământ al aceluși „acasă”. Lor le mulțumesc în mod deosebit, dar și celor din parohia noastră de acasă și tuturor celor de pe Valea Arieșului, moți de neam bun și așezat.

Sunt deosebit de recunoscător față de colaboratorii mei apropiați, care îmi mențin nu doar curajul, ci îmi oferă și condițiile optime de lucru, și, mai ales, îmi arată disponibilitatea de a mă urma în orice condiții, renunțând la propriul confort de dragul meu și al misiunii Bisericii. Îmi manifest gratitudinea față de colaboratorii și ctitorii de la centrele paliative Sfântul Nectarie și Sfântul Hristofor, care, prin determinarea și profesionalismul lor, mi-au adus multe bucurii. Așteptăm cu nerăbdare peste puțin timp inaugurarea Centrului Sfântul Hristofor, un loc unde s-a pus mult suflet pentru a-i putea mângâia pe copiii cei mai nefericiți și pe părinții acestora.

Le mulțumesc celor de la centrul eparhial de la Cluj, cu care am muncit bine timp de aproape 13 ani, preoților, călugărilor și credincioșilor din această frumoasă eparhie. Le mulțumesc colegilor de la facultate și studenților, cu care îmi doresc o colaborare intensă și fructuoasă și de acum încolo. Sunt destul de nostalgic, dar, deopotrivă, încurajat de dragostea și aprecierea lor sinceră.

Acest moment are un caracter, mai ales, prospectiv, de vreme ce indică un început de drum, o nouă misiune, într-un context unde se cere a munci cu sârguință, alături de dumneavoastră, preoții și credincioșii acestei eparhii. Trăim acum anticipat conținutul sărbătorii Învierii, care „se înfăptuiește, potrivit Sfântului Isaac Sirul, prin cunoaștere, o credință convinsă și înnoirea minții”². Toate acestea, într-un sens extins, pot să reflecte coordonate sigure pentru o lucrare pastorală consistentă - cunoașterea realităților și asumarea lor din perspectivă evanghelică; o credință determina(n)tă, născută nu atât din resursele proprii, cât, mai ales, din certitudinea launtrică a însoțirii harului; dar și înnoirea minții, de vreme ce acesta ne condiționează întreaga perspectivă asupra vieții. La acest ultim element este potrivit să adăugăm faptul că acest spațiu de misiune are nevoie de înnoire prin pocăință, care să ne cuprindă pe toți, fără a căuta vinovați numai în afară, privind la Hristos care, fără prihană fiind, a luat asupra Sa păcatele noastre. Sfântul Apostol Pavel ne dă măsura lucrurilor, în sensul de îndreptare: „Dojeniți pe cei fără de rânduială, îmbărbătați pe cei slabi la suflet, sprijiniți pe cei nepuțincoși, fiți îndelung-răbdători față de toți. Luați seama să nu răsplătească cineva cuiva răul cu rău, ci totdeauna să urmați cele bune unu față de altul și față de toți”. Dar ne și cere recunoașterea meritelor celor care se osteneșc: „Să cinstiți pe cei ce se osteneșc între voi, care sunt mai-marii voștri în Domnul și vă povățuiesc; și pentru lucrarea lor, să-i socotiți pe ei vrednici de dragoste priositoare. Trăiți între voi în bună pace”. Iar peste toate: Bucurați-vă pururea. Rugați-vă neîncetat. Dați mulțumire pentru toate” (1 Tesaloniceni 5, 12-18).

În ce privește noua misiune, această se va desfășura, cu ajutorul lui Dumnezeu, pe câteva coordonate, socotesc, verificate și practicate în slujirea de la Cluj. Cred cu tărie că orice început bun se pune în liturghie, de aceea voi încerca să fiu, mai întâi, slujitor dedicat, în catedrala episcopală și în celelalte biserici de enorie și mănăstiri din eparhie, dorind o întâlnire reală și personală cu preoții, monahii și credincioșii din aceste comunități. Mă voi strădui să încurajez lucrarea catehetică la nivel de parohii, dar și să susțin, pe cât posibil, organizarea de activități culturale. Buna funcționare a Liceului Teologic Sfântul Nicolae din Zalău va însemna o prioritate a misiunii mele, la care se adaugă grija față de profesorii de Religie, disciplină esențială pentru formarea religioasă a generației tinere. În același cadru, prezența mea în Facultatea de Teologie de la Cluj va asigura și legătura cu tinerii teologi din această zonă, pe care ni-i dorim preoți buni la vremea potrivită în eparhia noastră. Un loc special îl voi oferi pastorației tinerilor, nu foarte mulți rămași în orașele mici sau la sate, însă cu nădejdea că se vor întoarce cândva. Lucrarea filantropică va fi de maxim interes pentru lucrarea mea misionară, înțelegând nevoile multe și urgente ale diverselor categorii sociale, dar și exigența participării Bisericii la îmbunătățirea calității vieții. Adaug și dorința ca mănăstirile, deși puține din eparhie, să își coordoneze lucrarea potrivit rânduiei verificate în timp de sfinții cuvioși și cuvioase de dinaintea noastră, care, prin frumusețea vieții, să atragă tineri iubitori de viață duhovnicească. Cu referire la relația cu autoritățile județene, centrale și locale, mă voi strădui să contribuie consistent la crearea unei armonii potrivite pentru o bună colaborare în proiecte comune pentru binele comunităților.

Mă adresez în cele din urmă dumneavoastră, credincioșilor din eparhia noastră. Vi s-a dus vestea de oameni buni, răbdători și apropiați de Biserică. Mă voi strădui să fiu în mijlocul dumneavoastră, la slujbe, în vizite și cu alte prilejuri. Îmi doresc să vă cunosc îndeaproape, dar și să mă cunoașteți, și să ne bucurăm unii de alții, lucrând împreună.

Mulțumesc acum tuturor celor care ați participat la această sărbătoare frumoasă, din eparhia noastră - preoți, credincioși, autorități, oaspeți din Cluj sau din Bistrița-Năsăud, din Alba, dar și din alte părți. Îl rog pe Dumnezeu să vă răsplătească dragostea cu binecuvântarea Sa. Având conștiința că sunt însoțit și ocrotit de Sfinții Cuvioși Benedict de Nursia și Isaac Sirul, la care se adaugă Sfântul preot Liviu Galaction de la Cluj, „martir pentru ora de Religie” și Sfântul Cuvios Dometie, „apostolul moților” de la Râmeț, pornesc din nou la drum, cerându-vă tuturor, rugăciunea pentru mine.

† Benedict
Episcopul Sălajului

¹ Arhimandritul Efreim Vatopedinul, *Mistagogia rugăciunii în viața și învățătura lui Gheronda Iosif Vatopedinul*, Sfânta Mare Mănăstire Vatopedu, 2024, p. 287.

² Sfântul Isaac Sirul, *Cuvinte către singuratici partea a III-a*, Sibiu, Deisis, 2007, III, 11, 31.

Centenarul Patriarhiei Române. Restituiri istorice și documentare: IV. Recunoașterea Patriarhiei Române de către Bisericile Ortodoxe locale

CȘ II Dr. Mircea-Gheorghe Abrudan

În al patrulea episod dedicat aniversării centenarului Patriarhiei Române voi prezenta procesul de recunoaștere a patriarhiei noastre de către Patriarhia Constantinopolului și de celelalte Biserici Ortodoxe locale pe parcursul anului 1925. La 12 martie 1925, patriarhul Miron Cristea, în numele Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, a trimis o lungă scrisoare irenică tuturor Patriarhiilor și Bisericilor Ortodoxe locale prin care a anunțat ridicarea Bisericii Române la „demnitatea de Patriarhie, iar pe Smerenia Noastră în calitate de titular al acestui scaun și de primat al României la vrednicia de patriarh”¹.

În preambulul epistolei se preciza că originea creștinismului românesc era una veche, iar „viața bisericească s-a dezvoltat deodată cu formațiunea sa etnică, ca națiune română”, ceea ce reiese și din rolul important jucat de Biserică în „educația religioasă a poporului, în cultura, literatura, arta și viața socială a românilor”. De aceea, afirma Sinodul de la București, organizarea Bisericii Ortodoxe s-a aflat într-o „strânsă legătură” cu interesele cele mai vitale ale poporului și ale statului român în diferitele sale faze de dezvoltare istorică. În scopul demonstrării acestor afirmații, se face o incursiune în istoria românilor, pomind de la epoca medievală și ajungând la finele Marelui Război. Sunt surprinse fazele principale de coagulare și afirmare a statelor române extracarpatice și a mitropolilor lor, apoi se punctează unirea Principatelor (1859) și formarea Sf. Sinod în frunte cu un primat (1872), câștigarea independenței României (1878), proclamarea regatului (1881) și obținerea autocefaliei Bisericii Române (1885), întregirea țării prin unirea din 1918 și reorganizarea Bisericii Ortodoxe Române în anii 1919-1925 prin unificarea ierarhică și jurisdicțională, sporirea eparhiilor de la 8 la 18, gruparea lor în cinci mitropolii și cuprinderea unei populații ortodoxe de 14 milioane de credincioși. În paragrafele următoare scrisoarea discută rolul jucat de Biserica românească în ajutorarea creștinilor din Orient în „zilele grele și critice” ale stăpânirii otomane, precum și în articularea învățurii de credință prin lucrarea *Mărturisirea Ortodoxă* a mitropolitului Petru Movilă, ceea ce reprezentau dovezi clare ale renumelui Ortodoxiei românești în lumea creștină. Această dezvoltare organizatoric-jurisdicțională, dublată de maturitatea teologică a Bisericii Române, de demografia acesteia, dar mai ales de noul statut al Regatului României în plan internațional reprezentau argumentele cele mai solide pentru ridicarea ei la demnitatea de patriarhie, o evoluție pe care și vechile scaune eclesiale o parcurseseră în primul mileniu creștin, iar în Evul Mediu Biserica din Imperiul Romano-Bulgar, din Țaratul sârb, apoi din cel rus, toate reînviată la finalul Primului Război Mondial.

Scrisoarea amintește în continuare că „nici sub raport istoric, nici sub raport canonic nu sunt piedici împotriva înălțării în rang a capului Bisericii noastre naționale”, de aceea „clerul și poporul dreptcredincios român, mergând pe urmele sfinților și de Dumnezeu purtătorilor părinți, care în sinoade au consacrat vrednicia patriarhală, este convins și apreciază că ridicarea arhiepiscopului și mitropolitului Ungrovlahiei, în calitatea sa de primat al României, la rangul de patriarh al Bisericii Ortodoxe Române este o necesitate a noii organizații bisericești, reclamată de situația Bisericii în lăuntru statului român și de situația acestuia între celelalte state ortodoxe, ca unul ce are, cu excepția Rusiei, cel mai mare număr de credincioși ortodocși”. Mai departe erau detaliate evenimentele desfășurate la București în februarie 1925, când decizia de ridicare a Bisericii Române la demnitatea de patriarhie și a primatului ei la rang de patriarh a fost adoptată de Sf. Sinod și de Parlamentul României, fiind promulgată de regele țării într-o atmosferă de simpatie și entuziasm, bucurându-se de unanimitate în plan politic, ecleziastic și social, ceea ce arăta sporirea importanței Bisericii în societatea românească și dovedea recunoașterea rolului ei pozitiv în istoria poporului român. În final, se afirma speranța recunoașterii cu bucurie de către întăistătorii „Bisericilor autocefale ortodoxe” a sporirii „în putere și însemnătate a surorii lor române”, precum și recunoașterea noii calități „a patriarhului României”, alături de care vor fi dispuși a conlucra atât pentru progresul și întărirea Bisericii Române, cât și a Ortodoxiei de pretutindeni. Nu în ultimul rând se preciza că „înstituirea Patriarhiei în Biserica Ortodoxă Română nu schimbă cu nimic constituirea ei organică”, nici nu

afectează raporturile acesteia cu „celelalte Biserici Ortodoxe surori”, iar „atribuțiile patriarhului” vor respecta „sfințele canoane și legile țării”. Sinodul de la București reafirma în încheiere că dorea să cultive unitatea spirituală și solidaritatea dogmatică a Ortodoxiei ecumenice, iar „Patriarhia românească nu are alte dorințe decât să dea cel mult Bisericii noastre naționale, în ce privește viața ei internă, o autoritate și un prestigiu pe care le-au ajuns Bisericele surori, care au asemenea instituție ierarhică, iar aceasta nu poate fi decât spre binele și folosul Ortodoxiei în general”.

În a doua jumătate a anului 1925 pe adresa Sfântului Sinod din București s-au primit scrisori de răspuns și de felicitare, prin care Patriarhia Română era recunoscută de către toate Bisericele Ortodoxe, începând cu Patriarhia Constantinopolului (30 iulie 1925), „mama tuturor Bisericilor naționale ortodoxe”, și continuând cu vechile Patriarhii ale Antiohiei (17 septembrie 1925), Ierusalimului (30 septembrie 1925) și Alexandriei (20 octombrie 1925), urmate de Patriarhia Serbiei (1/13 decembrie 1925), de Bisericile Bulgariei (20 iunie și 24 octombrie 1925), Greciei (24 octombrie 1925) și Poloniei (27 iunie și 14 noiembrie 1925), de Arhiepiscopia Ciprului (5 noiembrie 1925), apoi de Mitropoliții Antonie al Kievului (15/28 mai 1925) și Nicolae al Nubiei (1 noiembrie 1925), de Patriarhul și Catolicosul suprem al armenilor, Kevork al V-lea (3 decembrie 1925), de arhiepiscopul Randal de Canterbury, primatul Bisericii Anglicane (20 octombrie 1925) și de episcopul vechi-catolic elvețian Adolph Küry din Berna (23 octombrie 1925)².

La 30 iulie 1925, patriarhul ecumenic Vasile al III-lea³ a emis oficial *Tomosul* privind recunoașterea ridicării „Bisericii Surori a României la demnitatea patriarhală”, iar în 29 august a semnat o scrisoare de împuternicire a delegației patriarhale care va duce și înmâna Sinodului de la București actul de recunoaștere a Patriarhiei Române⁴. *Tomosul* a fost adus la București la mijlocul lunii septembrie 1925 de o delegație a Patriarhiei Ecumenice formată din mitropoliții Ioachim al Calcedonului și Gherman al Sardesului, și primul dragoman (diplomat și interpret) al patriarhiei, Spiros Constantinidis. Înmânarea și citirea solemnă a *Tomosului* s-a petrecut la sfârșitul Sfintei Liturghii, oficiate în Catedrala din București, duminică, 27 septembrie 1925, de ierarhii greci și români, în prezența patriarhului Miron, a miniștrilor cultelor, Alexandru Lapedatu, și instrucțiunii publice, Constantin Anghelescu, a unor demnitari și a clerului bucureștean. Despre eveniment, patriarhul Miron menționa în memoriile sale că ceremonia a fost „festivă și impresionantă”, iar „cei doi mitropoliți erau oameni superiori, inteligenți, isteți, demni” și au fost găzduiți în reședința sa mai bine de o săptămână, diurnele și călătoria spre Constantinopol fiind achitate de statul român, iar suvenirurile, însumând două ceasuri de aur de buzunar lucrate în Elveția, de el însuși⁵. În timpul petrecut de delegații greci în România, patriarhul Vasile al Constantinopolului a expediat, la 20 septembrie 1925, tuturor Bisericilor Ortodoxe o scrisoare prin care anunța ridicarea „Preasfintei Biserici Sore a României” la „rangul de Patriarhie, prin decizia comună și unanimă a Bisericii și a Statului”. Actul românilor, preciza patriarhul, deși ar fi necesitat, în lumina „acribiei ordinii canonice” și a exemplelor Sfinților Părinți, aprobarea „unui Sinod ecumenic”, era totuși recunoscut de „Sfânta Noastră Biserică a lui Hristos”, deoarece nu se identificase „niciun impediment insurmontabil” în vederea aplicării „în mod just și prompt a iconomiei pentru a-și da frățescul ei consimțământ și spre a recunoaște un fapt deja realizat”. Prin urmare, continua patriarhul Vasile, a trimis o delegație la București în scopul vestirii recunoașterii „ridicării la demnitatea patriarhală a Bisericii Surori”, exprimându-și bucuria pentru cele întâmplare și rugându-i pe primății ortodocși să-și „exprime cu claritate consimțământul și recunoașterea celor petrecute, și să intre în comuniune canonică și în uniune spirituală cu Preafericitul Patriarh Miron, desăvârșind astfel bucuria Preasfintei Biserici a României și a poporului ei binecredincios”⁶. Actul a fost adus la cunoștința patriarhului Miron Cristea printr-o adresă expediată de la Constantinopol la 1 octombrie 1925 de același patriarh ecumenic⁷.

La 29 octombrie 1925, regele Ferdinand prin decretul regal nr. 2964, publicat în *Monitorul Oficial* nr. 239 din 30 octombrie 1925, a decretat întărirea „Înaltpreasfințitului D.D. Dr. Miron Cristea, Arhiepiscop și Mitropolit al Ungrovlahiei în Scaunul de patriarh al Bisericii Ortodoxe Române”⁸. Două zile mai târziu, la 1 noiembrie 1925, într-o frumoasă zi de duminică, a avut loc la București învestirea și întronizarea oficială a celui dintâi Patriarh al Româ-

niei, eveniment la care au participat delegațiile următoarelor patriarhii și biserici locale surori: Constantinopol, Ierusalim, Grecia, Bulgaria, Serbia, Polonia și Biserica Rusă din străinătate, Patriarhia Antiohiei neputând trimite delegați din cauza războaielor Druzilor din Siria, iar Patriarhia Alexandriei datorită sedisvacanței generate de trecerea la Domnul a patriarhului Fotie (4 septembrie 1925)⁹. La scurtă vreme după instalare, în 26 ianuarie 1926, patriarhul Miron i-a expediat patriarhului ecumenic Vasile al III-lea o scrisoare de mulțumire pentru recunoașterea ridicării „Sfintei Biserici Autocefale Ortodoxe Române la vrednicia de Patriarhie, iar pe Smerenia Noastră la vrednicia de primul Patriarh al Bisericii Române întregite”, precizând că a primit *Tomosul* constantinopolitan „ca pe un netăgăduit semn al dragostei pe care Sfânta și Marea Biserică Ecumenică o poartă pentru tot ceea ce este menit să asigure progresul și întărirea sfintei credințe ortodoxe, prin propășirea tuturor sfințelor Biserici, care laolaltă alcătuiesc cea una, sfântă, sobornicească și apostolească Biserică Ortodoxă, al cărei Cap și Stăpân suprem este Domnul și Dumnezeu nostru Iisus Hristos, Mântuitorul lumii”¹⁰.

Anexă. Tomosul Patriarhului ecumenic Vasile al III-lea privind recunoașterea rangului de Patriarh al României și a ridicării Bisericii Ortodoxe Române la demnitatea de patriarhie, Constantinopol, 30 iulie 1925”¹¹.

Patriarhul Ecumenic Vasile al III-lea al Constantinopolului.

„Preafericite și Preasfințite Arhiepiscop al Bucureștilui, Mitropolit al Ungrovlahiei și Patriarh al Bisericii Ortodoxe Autocefale a României, preaiubite și preadorite frate în Hristos Dumnezeu și împreună slujitor al Smereniei Noastre, Domnule Miron, îmbrățișând frățeste în Hristos pe iubita și onorata Voastră Preafericire, preadulce vă salutăm.

Cu deosebită satisfacție, felicităm pe Preafericirea Voastră, pentru noua și înalta demnitate care Vă este recunoscută acum, cu promptitudine, de către Sfântul și

Sfînțitul Nostru Sinod. Sfânta Noastră Biserică a lui Hristos, ca Mamă plină de iubire, examinând și luând în considerare solicitarea și decizia iubitei și cinstitei sale Fiice și Surori în Hristos, Sfânta Biserică a României, nu a identificat niciun impediment insurmontabil pentru a aplica în mod just iconomia și a-și da, din clipa de față, frățescul consimțământ și recunoașterea pentru cele s-au petrecut în Biserica Soră, prin decizia comună a Bisericii și a Statului. Fără îndoială, aceasta are loc cu convingerea și în statornica așteptare a timpului când lucrurile, care cu bun scop s-au săvârșit mai înainte spre folosul și slava Bisericii, nu vor fi judecate în alt chip de către întreaga Noastră Sfântă Biserică Ortodoxă, adunată cu primul prilej într-un Sinod Ecumenic sau într-alt mare Sinod, ca Una ce are dreptul de a decide în ultimă instanță cu privire la unele ca acestea, potrivit acribiei canonice.

Luând în considerare modelul altor situații precedente, avem ferma convingere că, privitor la acest punct de vedere al Nostru și la altele, vor avea opinii și voturi comune cu Noi și ceilalți preasfințiți patriarhi și întăistătorii ai tuturor Bisericilor autocefale Surori și că, de acum înainte, va exista consimțământul tuturor pentru ridicarea Bisericii Surori a României la demnitatea patriarhală, atât ca o dovadă de cinstire și ca răsplăt, cât și pentru motivul că astăzi, prin binecuvântarea lui Dumnezeu, evlaviosul popor român s-a mărit prin unirea politică și, astfel, demnitatea de față este îndreptățită și sosește într-o împrejurare favorabilă și legitimă. La aceste motive adăugăm nădejdea unei mai mari propășiri și înfloriri în evlavie și credință, astfel încât demnitatea de față să Vă fie de ajutor și folos.

Prin urmare, fie ca ridicarea Bisericii Surori a României la demnitatea și la rangul patriarhal, care s-a petrecut în acest fel, să devină pentru ea prilejul unei noi înfloriri, iar tot harul și darul cel desăvârșit să se pogoare întotdeauna de sus asupra ei.

Noi, bucurându-ne că de acum înainte urmează să ne adresăm venerabilei Voastre Preafericiri ca față de întăistătorul unei Biserici patriarhale și dorindu-Vă frățeste toată împlinirea, Vă îmbrățișăm din nou frățeste în Domnul și stăruim în multă dragoste.

1925, iulie 30

Al venerabilei Voastre Preafericiri, iubit frate în Hristos, t Vasile al Constantinopolului”.

⁹ Tit Simeadrea, *Patriarhia românească*, pp. 163-164; Elie Miron Cristea, *Note ascunse*, pp. 99-100.

¹⁰ *Autocefalia: libertate și demnitate*, pp. 639-640.

¹¹ *Autocefalia: libertate și demnitate*, pp. 604-606.

¹ Publicată în Tit Simeadrea, *Patriarhia românească. Acte și documente*, Tipografia Cărilor Bisericești, București, 1925, pp. 119-126 și în vol. *Autocefalia: libertate și demnitate*, Editura Basilica, București, 2010, pp. 600-604.

² Au fost publicate în original și traducere românească în: Tit Simeadrea, *Patriarhia românească*, pp. 127-161 și în *Autocefalia: libertate și demnitate*, pp. 604-639.

³ Vasile Georgiadis (1846-1929), patriarh al Constantinopolului sub numele de Vasile al III-lea între 13 iulie 1925 și 29 septembrie 1929.

⁴ Tit Simeadrea, *Patriarhia românească*, pp. 128-140; *Autocefalia: libertate și demnitate*, pp. 604-606.

⁵ Elie Miron Cristea, *Note ascunse, însemnări personale (1895-1937)*, ediție îngrijită, notă asupra ediției Maria și Pamfil Bilțiu, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1999, p. 98.

⁶ Tit Simeadrea, *Patriarhia românească*, pp. 137-138; *Autocefalia: libertate și demnitate*, pp. 608-610.

⁷ Tit Simeadrea, *Patriarhia românească*, pp. 136-137.

⁸ *Autocefalia: libertate și demnitate*, p. 611.

Pilat – personaj pozitiv sau negativ în Procesul lui Iisus?

O perspectivă a Evanghelistului Ioan -

Partea a II -a

Pr. Prof. Stelian Tofană

Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca
Facultatea de Teologie Ortodoxă

1. A doua întrevvedere a lui Iisus cu Pilat

Ltapa a treia a fazei politice a procesului Mântuitorului Hristos începe din momentul în care Iisus este adus pentru a doua oară la Pilat. Episodul este descris de Evangheliștii Luca (23, 13-24) și Ioan (19, 9-11).

Pilat a observat că nici Irod nu l-a găsit vinovat pe Iisus și a rămas surprins de acest lucru, de aceea se adresează din nou arhierilor și căpeteniilor poporului, spunându-le: „Ați adus la mine pe omul acesta, ca pe un răzorător al poporului [fapt pe care Pilat nu-l putuse constata]. Iată, eu cercetându-l în fața voastră, n-am găsit în El nici o vină din cele pe care voi le aduceți acestui om. Și, iată, nici Irod n-a găsit nici o vină, căci L-a trimis iarăși la noi. Așadar, iată, El n-a făcut nimic vrednic de moarte” (Lc. 23, 14-15). Pilat din nou își exprimă convingerea că Iisus este nevinovat. Această exprimare a nevinovăției lui Iisus este o nouă încercare a Procuratorului roman de a-L elibera pe Iisus. Le spune clar: „Nu a făcut nimic vrednic de moarte”. Așadar, „pedepsindu-L, îl voi elibera”, spune Pilat (Lc. 23, 16).

Desigur, ne întrebăm: De ce trebuia Pilat să-L pedepsească, dacă, totuși, intenționa să-L elibereze?

Pilat apelează la acest mod de a se manifesta în fața mulțimii pentru că el trebuia să găsească o soluție, care să satisfacă atât furia acuzatorilor, cât și inocența acuzatului. Și se va fi gândit: dacă-L voi pedepsi, probabil că voi reuși să-L eliberez. Însă, acest lucru nu a avut rezultatul scontat de el, de aceea apelează la un alt subterfugiu, prin care a crezut că-L va putea elibera pe Iisus fără să agite prea mult pe sinedriști.

Și iată procedeul l-a care s-a gândit Pilat: le spune maimarilor poporului, arhierilor, căpeteniilor, cărturarilor, că există la ei obiceiul ca la Praznic să le elibereze un vinovat, un condamnat. Și Pilat îl alege pe Baraba, un criminal care făcuse răscălaș în cetate și omor - spune Sfântul Luca (23, 19). Se pare că Pilat alege un criminal, convins fiind că acesta n-are nici o șansă să fie cerut de popor. Așa că, Pilat le spune: „Voiți să vă eliberez pe Baraba sau pe Iisus?” (Mt 20, 17). Și, într-un mod cu totul surprinzător, poporul îl alege pe Baraba.

Când Pilat a văzut că este învins și în această încercare de a-L elibera pe Iisus, la care el nu s-a așteptat [că va eșua], întrebă a treia oară: „Dar ce rău a săvârșit acesta?” Și accentuează din nou: „Nici o vină nu am găsit în El. Așadar, pedepsindu-L, îl voi elibera”. Poporul, însă, cerea, cu insistență - spune Sfântul Luca - ca El să fie răstignit. Și „strigătele lor au biruit” (Lc. 23, 22-23). Deci, în clipa aceasta, Baraba este eliberat, iar Iisus rămâne mai departe în sala de judecată, cerându-I-se de către popor moartea.

În momentele acelea are loc o altă scenă a mărturiei nevinovăției lui Iisus, și anume: Claudia Procula, soția lui Pilat, în timp ce acesta se afla în scaunul de judecată, îi trimite, probabil, un bilet, fapt consemnat de Evanghelistul Matei, cu aceste cuvinte: „Nimic să nu faci Dreptului Acestuia, că mult am pățimit azi, pentru El, în vis” (27, 19). Nu știm ce efect au avut cuvintele soției sale în mintea lui Pilat, și poate nu vom ști niciodată, dar bănuim că nu unul simplu. Cuvintele ei vor fi constituit un argument în plus pentru Pilat în convingerea sa că Iisus este nevinovat.

În sprijinul unei astfel de presupuneri, vine momentul următor, în care el încearcă un alt subterfugiu prin care credea că L-ar putea elibera pe Iisus. Și anume, la strigătele insistente ale poporului de a-L răstigni, Pilat s-a gândit: Ce-ar fi dacă aș proceda cu Iisus într-un fel din care poporul să înțeleagă că Iisus nu este un împărat, ci un simplu om. Și iată ce face Pilat: poruncește ca Iisus să fie bătut, să se împletească o cunună de spini duri și ascuțiți, care răneau adânc și să i se pună pe cap, să fie îmbrăcat cu o hlamidă roșie, batjocoritoare, să fie bătut crunt de către soldații romani și, astfel, cu sângele curgându-I pe față și pe tot trupul, este înfățișat poporului. În fața acestuia, Pilat exclamă: „Ecce homo!” (In. 19, 5), adică „Iată omul!”, și nu: „Iată împăratul!”. Cu alte cuvinte,

te, va fi vrut să spună Pilat poporului, încercând să-i stârnească mila: Așa arată un împărat?

Este sinistru acest procedeu la care apelează guvernatorul roman, dar și el trebuie văzut ca o încercare de a-L elibera pe Iisus. Pilat a voit, pe de o parte, să stârnească mila mulțimii, iar pe de altă parte, să le arate sinedriștilor că Acesta a cărui moarte o cereau este un inofensiv și de nimeni apărat. Acesta e doar un om, iar acum și batjocorit și schingiuit! Un rege are o împărăție, are ostași, care au datoria să-l apere. Aceasta trebuie să fi fost rațiunea acestui procedeu curios al lui Pilat de a-L batjocori pe Iisus și, în această stare deplorabilă, să fie arătat poporului. Însă, nici această înfățișare, cu totul umilitoare, nu reușește să înduplece poporul și pe mai marii lui să renunțe la demersul lor în a-L pierde pe Iisus. Ioan Evanghelistul consemnează reacția lor la vederea lui Iisus: „Când L-au văzut arhierii și slujitorii [în înfățișarea de care am amintit mai sus], au strigat, zicând: «Răstignește-l! Răstignește-l!»” (In. 19, 6a).

Surprins de manifestarea lor, Pilat le-a zis: „Luați-L voi și-L răstigniți, că eu nu gădesc nici o vină în El” (In. 19, 6b). Este a patra oară, consemnată de Evangheliști, când Pilat declară nevinovăția lui Iisus.

Din acest moment, începe etapa decisivă a procesului lui Iisus. La cuvintele guvernatorului, Iudeii au răspuns: „Noi avem o lege, și după legea noastră, El trebuie să moară pentru că S-a făcut pe sine Fiul lui Dumnezeu” (In. 19, 7) Mai marii poporului fac apel, așadar, la acuza din faza religioasă a procesului, când Caiafa îi cere lui Iisus, sub jurământ, să-și declare identitatea divină, pe care o reclama.

Când Pilat a auzit că Iisus este rege s-a temut pentru sine întrucât foarte ușor putea fi acuzat de Tiberiu, Cezarul de la Roma, de faptul de a fi îngăduit ca în regatul său să se proclame cineva rege, iar el să nu ia nici o atitudine.

Dar, în clipa când a auzit că S-a făcut pe Sine Fiul lui Dumnezeu, Pilat mai mult s-a temut, ne spune Evanghelistul Ioan: „Când a auzit Pilat acest cuvânt, mai mult s-a temut” (In. 19, 8). Este foarte posibil ca păgânul Pilat, politeist fiind, să fi crezut că vreun zeu își va fi trimis pe pământ un fiu al său, iar el, acum, îl condamnă la moarte. Teama de zei era pentru păgâni o caracteristică a vieții lor religioase. Pilat n-a înțeles despre ce Dumnezeu este vorba, precum nici dubla identitate a lui Iisus, de Om și Dumnezeu adevărat, în același timp. Era mult prea mult pentru un păgân roman să priceapă acest lucru.

2. A treia întrevvedere cu Pilat

La auzul celor spuse de Sinedriști despre pretinsa identitate divină, reclamată de Iisus, Pilat nu a rămas insensibil. Fiind vorba de o nouă acuză, aceasta cerea un nou interogatoriu. Așa se face că Pilat se retrage cu Iisus în Pretoriu, sala de judecată, și-L întreabă: „De unde ești Tu?” (In. 19, 9). Întrebarea nu se referea la locul de naștere sau la domiciliul lui Iisus, ci la originea Acestuia.¹ Misterul originii lui Iisus, tema centrală a Evangheliei după Ioan, îl copleșește pe Pilat. Dialogul este scurt și emoționant în același timp. Dar, Iisus nu-i dă guvernatorului roman nici un răspuns. Curios!? Iisus vorbește foarte puțin cu Ana, nu vorbește deloc cu Irod, dar cu Pilat întreține trei dialoguri provocatoare pentru reprezentantul puterii romane. La unele întrebări ale lui Pilat, Iisus i-a răspuns; la aceasta, însă, nu-i răspunde. Și-atunci, Pilat I-a zis: „Mie nu-mi vorbești? Nu știi că am putere să Te eliberez și am putere să Te răstignesc?” (In. 19, 10). Cu alte cuvinte, Pilat voia să-I spună: Tu nu știi cine sunt eu? Tu nu știi ce putere am eu? Tu nu știi că eu sunt reprezentantul stăpânirii romane? Eu pot să te condamn la moarte, sau nu. Tu nu știi că am această putere?

Pilat putea să treacă peste furia poporului și să-L elibereze pe Iisus. Dar, probabil, n-a voit, să facă abuz de puterea sa, crezând că prin toate cele la care a apelat, va reuși, în mod pașnic, să-L elibereze pe Iisus.

Pilat are două amintiri cu poporul, când s-a folosit de puterea sa și care nu i-au atras simpatia acestuia, ba, dimpotrivă, oprobiul lui. Este vorba de introducerea în Ierusalim a unor însemne care purtau chipul împăratului, ocazie cu care iudeii i s-au împotrivit considerabil, protestând vehement, fapt care l-a determinat pe Pilat ca după șase zile să retragă toate însemnele imperiale din cetate. Apoi, este vorba și de uciderea unor galileeni (Lc. 13, 1-2), acuzați de provocarea unei revolte după ce el poruncise să se ia darea din Templu, iar banii să fie investiți în construcția unui apeduct, lung de

400 metri, destinat îmbunătățirii aprovizionării cu apă a Ierusalimului. Iudeii, foarte scandalizați că folosise banii Templului în scopuri exclusiv profane, se adună în fața lui și protestează. Pilat, însă, foarte subtil, strecoară soldați prin mulțime, civili, înarmați cu pumnale și bâte și, la un ordin, aceștia acționează, provocând un adevărat măcel.³

Când a vrut să facă uz de puterea lui a fost, însă, prea târziu. Și vom vedea, în final, de ce.

La cele spuse de Pilat, invocând puterea de care dispune, Iisus îi răspunde: „N-ai avea nici o putere asupra Mea, dacă nu ți-ar fi fost dat de sus. De aceea, cel ce M-a predat ție mai mare păcat are” (In. 19, 11). Iisus vrea să spună că planul de mântuire a lumii, așa cum a fost conceput de către Dumnezeu, în Jertfa Supremă pentru păcat, trebuie să se realizeze. Aici se ridică alte întrebări, și anume: Atunci, ce vină are Pilat? Sau, ce vină are Iuda, dacă așa trebuiau să se desfășoare toate? Vina lui Iuda constă în răutatea, în greșita folosire a libertății și a crezului său mesianic, exprimate în trădarea sa. El putea să nu-L trădeze pe Iisus. Mântuirea lumii putea să se desfășoare și altfel decât s-a desfășurat. Dar Dumnezeu a știut din veșnicie cum va acționa omul la inițiativa Lui, în virtutea libertății sale și a interpretării ei în mod greșit. Și în asta constă vina, și anume, că omul a folosit-o greșit, nu spre binele lui, ci spre răul său. Așadar, Dumnezeu nu acționează în virtutea unui plan dinainte stabilit, a unui scenariu premeditat regizat, așa cum adesea se spune, și în care Iuda, Pilat și ceilalți, n-au fost decât actorii. Nu! Omul a făcut scenariul, în virtutea libertății sale cu care Dumnezeu l-a înzestrat la crearea sa. Însă, Dumnezeu, în preștiința Sa, l-a văzut dintotdeauna pe om, adică din veșnicie, cum va acționa la dorința Sa de a-l aduce din nou în comuniune cu El, după ce, în prealabil, L-a părăsit prin păcatul original. Dar omul, liber fiind, a acționat contrar voinței divine. Aici e vina lui Iuda, a lui Pilat, a sinedriștilor, a poporului ales și-a tuturor aceluia care, atunci, și de atunci până azi, au acționat și acționează răspunzând negativ chemării și voinței divine.

3. Pilat învins, dar nu convins

Așadar, atunci când Pilat aude că este implicat în ceva în care destinul este mai presus de el, că nu joacă acum un simplu rol omenesc, „mai mult s-a temut”, de aceea a căutat insistent să-L elibereze pe Iisus, încercând să uzeze de puterea sa. Cum și prin ce metode, nu ne spun Evangheliștii. Cert este că iudeii, simțind aceasta, strigau mai tare, zicând: „Dacă-l eliberezi pe acesta nu ești prieten al cezarului. Oricine se face pe sine împărat este împotriva cezarului” (In. 19, 12). Sunt cuvinte șiretlic, de ultimă viclenie, exprimând o părută prietenie cu cezarul și în care Pilat este prins ca într-un laț.

Auzind aceste lucruri, Pilat L-a dus afară pe Iisus, a șezut pe scaunul de judecată, în locul numit „pardosit cu pietre”. Și le-a zis iudeilor: „Iată, împăratul vostru!” (In. 19, 14). Au strigat aceia: „Ia-l, ia-l, răstignește-l!”. Pilat le-a zis, probabil și ironic acum: „Să răstignesc pe împăratul vostru?”. Arhierii au răspuns, atingând culmea răutății și a șireteniei lor: „Nu avem împărat decât pe cezarul” (In. 19, 15). Cu alte cuvinte, acela este cel pe care noi îl acceptăm, pe care îl respectăm și îl recunoaștem ca împărat unic. Numai că acest împărat nu era altul decât acela care îi subjugă, stăpânindu-i.

Și, cu aceste cuvinte, **Pilat a fost învins, dar convins!** Sinedriștii au adus, acum, în joc persoana cezarului de la Roma: puterea lui, tronul lui, autoritatea sa.

Ne întrebăm acum: Ce mai putea să facă Pilat în acele momente? Politic, nimic. Dar, putea să folosească șansa pe care a avut-o în momentele respective: Să sfârșească ca primul martir al lui Iisus. Cezarul l-ar fi omorât, cu siguranță, pentru atitudinea lipsei de loialitate deplină față de suveranul roman. Pilat, însă, n-a făcut-o!

Totuși, în final, mai face un gest, care mai salvează ceva din reputația-i rănită: se spală pe mâini în fața poporului, semn al nevinovăției lui în tot acest demers judiciar nedrept, și spune: „Nevinovat sunt de sângele Dreptului Acestuia.” Ba, mai adaugă ceva, ceea ce s-a și împlinit peste veacuri: „Voi veți vedea!” (Mt. 27, 24). Cu alte cuvinte: Veți vedea, ce ați făcut!

Și după aceea, pronunță cutremurătoare cuvinte care au răscolit lumea: „Ibis în cruce”, adică: „Să fie răstignit!” Și cu aceste cuvinte, Iisus Hristos este pregătit pentru drumul Calvarului, spre Golgota, unde urma să fie răstignit.

Și astfel, cu Golgota, s-a încheiat drama care a mântuit lumea! Așadar, Pilat a rămas în istorie ca cel bine intenționat, dar slab în a-și apăra crezul! A făcut mult pentru Iisus, în ultimele clipe ale calvarului Său pământesc, dar n-a făcut totul!

¹ Pentru mai multe amănunte, în acest sens, a se vedea, Stelian TOFANĂ, Ovidiu NEACȘU, *Iisus Hristos al istoriei*, Ed. „Presa Universitară Clujeană”, Cluj-Napoca, 2023, pp. 145-149.

² Pentru detalii legate de această temă, vezi, Stelian TOFANĂ, Ovidiu NEACȘU, *Iisus Hristos al istoriei*, pp. 149-155.

³ A se vedea detalii, Gerhard MAIER, *Evanghelia după Luca* (Comentariu Biblic), vol. 4-5, Ed. „Lumina lumii”, Oradea, 2013, pp. 588-589.

Fericitul întru adormire*

Arhim. Dumitru Cobzaru

Vocea din agora cetății, subtitlul simpozionului național de la Cluj dedicat Mitropolitului Bartolomeu, inspiră, în cadrul acestui eveniment – anul acesta deja la a treia sa ediție –, voci grăitoare de cuvinte alese ale unor personalități care i-au fost aproape și care îl împărtășesc cu generozitate pe mitropolitul cărturar, precum și felurite creații și interpretări (literatură, eseu, traducere, pictură, muzică, teatru) ale tinerilor deopotrivă protagoniști și destinatari ai manifestării, care ajung să îl cunoască în acest fel privilegiat.

Mitropolitul Bartolomeu era un orator desăvârșit, de o mare erudiție și înțelepciune, o adevărată voce din agora cetăților nemțene, unde se retrăsese să-și desăvârșască opera, apoi, devenit arhiepiscop și mitropolit, o voce a cetății Clujului și, deseori, a cetății Mănăstirii Nicula. În tinerețea sa tumultuoasă, a fost inclusiv o voce a închisorilor comuniste, în care cuvântul îi răsuna în calorifer, în alfabetul Morse, iar mai apoi în pagini cutremurătoare de memorialistică, dar și a cetăților americane, după eliberarea sa, unde a slujit Biserica românilor vreme de unsprezece ani. După întoarcerea în țară și până să se retragă la Văratec, de unde va fi chemat arhieru al Clujului, vocea lui s-a manifestat mai ales în dreapta și fericita alegere a cărților editate de Institutul Biblic de la București, al cărui director a fost. Iar după revenirea României la democrație, în decembrie 1989, Mitropolitul Bartolomeu s-a făcut auzit prin Grupul de Reflecție pentru Înnoirea Bisericii, constituit la București, la inițiativa sa, reușindu-se schimbări benefice în gândirea, simțirea și lucrarea Bisericii noastre. Însăși alegerea Mitropolitului Daniel al Moldovei, actualul Patriarh al României, care făcuse și el parte din Grupul de Reflecție, a fost influențată decisiv de acest grup. Cât despre Sfântul Sinod, în cadrul acestuia, vocea puternică și judicioasă a Mitropolitului Bartolomeu al Clujului a determinat luarea multor decizii binevenite, chiar necesare. De altminteri, numeroasele sale propuneri, în marea lor majoritate și, în general, *ad litteram*, au fost aprobate, devenind hotărâri sinodale, valabile până astăzi¹.

Mitropolitul Bartolomeu era însă și o agoră, unde aveau acces toți cei care aveau ceva de spus și nu puteau să o facă. El devenea portavocea tuturor. De asemenea, Mitropolitul Bartolomeu era o cetate întărită, care stă deasupra muntelui și nu poate să se ascundă, precum nici făclia sub obroc (cf. Matei 5, 14-15). A fost și a rămas o cetate, care a stat dreaptă în fața nedreptăților, ademenirilor, amenințărilor, torturilor... Este un simbol, un reper, pentru noi, românii creștini ortodocși, dar și pentru noi, clujenii, care ne-am bucurat de imensul privilegiu de a-l avea aici pe Mitropolitul Bartolomeu în anii „cântecului său de lebedă”². Așadar, salut această inițiativă de a se organiza un simpozion național la Cluj care îl are în centrul său pe Mitropolitul Bartolomeu și mă bucur că manifestarea îi are ca personaje principale și, în același timp, li se adresează, întâi de toate, tinerilor, pe care Mitropolitul îi iubea atât de mult.

Pentru ei și pentru toți cei prezenți la această ediție a simpozionului, vocile care l-au evocat sunt, la rândul-le, neprețuite surse de cunoaștere și inspirație. În deschiderea evenimentului de la Cluj, am avut cinstea de a asculta cuvântul Înaltpreasfințitului Părintele nostru Arhiepiscop și Mitropolit Andrei. În continuare, au vorbit despre simpozion Pr. Liviu Vidican-Manci, director al Colegiului Ortodox „Mitropolitul Nicolae Colan” și doamna prof. Marinela Marc, Inspector Școlar General. El însuși creator într-un cuvânt, domnul Horia Bădescu, scriitor, poet și eseist, s-a rostit despre cuvântul (poetic) și Verbul sacru, Logosul – acela zămislit din Acesta – la poetul („preot al limbii”) și teologul („închinător fervent al divinității”) Bartolomeu Valeriu Anania, „omul încuvântat”, pe care ne îndeamnă „să ni-l reamintim cu iubire, împărtășind credința mărturisită într-un gând al

său: «O lacrimă vărsată la căpătâiul unui mort poartă ntr'însa lumina învierii!» Pr. prof. univ. Ioan Chirilă a vorbit despre modelul de creștere culturală, spirituală, dar și de „creator de cultură” al Mitropolitului Bartolomeu, despre cum se poate „realiza și cultiva o cultură a libertății spirituale”. Pr. prof. univ. Jan Nicolae, de la Facultatea de Teologie Ortodoxă Universitatea „1 Decembrie 1918” Alba Iulia, a împărtășit asistenței, în comunicarea sa, cuvintele „cu duioșie și recunoștință” ale Mitropolitului Bartolomeu Anania, din *Memorii*, pentru Părintele Liviu-Galaction Munteanu. Pr. prof. univ. dr. Ștefan Iloaie a pus în lumină relația dintre cult și cultură, religie și cultură, Mitropolitul fiind deopotrivă teolog, om al Bisericii și cărturar, poet, dramaturg, prozator, eseist. Pr. lect. univ. dr. Bogdan Ivanov, la rândul său, le-a oferit tinerilor prezenți imaginea caldă a Mitropolitului Bartolomeu ca model de formare, ca bunic care le spune povești nepoților. Protos. Pantelimon Mocan, de la Mănăstirea Nicula, a conturat profilul stareților Mănăstirii Nicula în perioada comunistă. Domnul Dragoș Ursu, doctor în istorie, istoric la Muzeul Național al Unirii din Alba Iulia, a ținut comunicarea, plină de conținut, cu titlul: „Avaturile unui destin liber. Articolul-manifest *Generația Cluj '46* și epilogul activității în America a Mitropolitului Bartolomeu Anania”. Doamna Nicoleta Pălimaru, redactor la Editura Renașterea, a împărtășit celor prezenți cuvânt profund, sensibil și emoționant despre spațiul închisorii și mărturisirea prin cuvânt a Cuvântului de către Valeriu Anania.

Toți cei care au vorbit despre Mitropolitul Bartolomeu s-au referit la cuvântul lui, deopotrivă mărturisitor și creator, dar și la tot cuvântul rostit, în cele mai felurite circumstanțe umane. Avea întotdeauna un răspuns, pentru orice situație, făcând în așa fel încât să scoată pe oricine din orice situație delicată. De pildă, la Mănăstirea Nicula, se întâmpla să rămânem fără apă. În această situație, duceam apă cu gălețile la reședință, cu oarecare îngrijorare, dată fiind personalitatea sa foarte intimidantă, dar și circumstanțele neplăcute. Îmi ceream iertare pentru acest neajuns, iar el îmi răspundea: „Ei, Dimitrie, vorba aceea, eu sunt om cu pușcăria făcută!” – în pușcărie, penuria de apă fiind o adevărată și intenționată pedeapsă.

În același sens, tot la Nicula, la inaugurarea reședinței – despre care spunea că este cel dintâi acoperiș deasupra capului pe care a simțit că îl are –, o familie din Gherla, soț și soție, care împlineau sarcina dirigenției de șantier a întregului ansamblu

de rectificare niculană, după ce au trecut prin bibliotecă și, respectiv, cabinetul de lucru și au închinat un pahar de șampanie cu Mitropolitul Bartolomeu, i-au adus aminte că, înainte de Crăciun, în Duminica Sfinților Strămoși, când se citește Evanghelia despre cei invitați la cină, se aflau în Catedrala din Cluj și i-au ascultat predica, în care spunea referitor la motivele invocate de cei care au refuzat invitația: „Cine este omul care își cumpără pământ fără să-l vadă întâi sau cinci perechi de boi fără să-i încerce?” Soțul și soția din Gherla se opriseră în catedrală tocmai fiindcă se aflau în drum spre Valea Drăganului, unde își cumpăraseră, cu mai mulți colegi, un lot pentru o cabană, pe care ei însă nu-l văzuseră înainte. Așadar, ei erau cei în cauză și-i mărturiseau Mitropolitului Bartolomeu că au simțit că vorbește despre ei în predică. Însă Mitropolitul le-a răspuns: „Da, dar voi ați fost și la cină!”, fiind prezenți la Sfânta Liturghie.

De asemenea, mai toți vorbitorii au făcut referire la însemnătatea Sfintei Scripturi diortosită, tradusă și adnotată de Mitropolitul Bartolomeu. Așadar, la rândul-mi, că ea rămâne de căpătâi pentru noi, fiindu-ne de foarte mare folos, atât datorită limpezimii și frumuseții textului retradus/diortosit, cât și bogatelor și deopotrivă preciselor introduceri și comentarii – noutatea absolută a versiunii Bartolomeu în spațiul românesc –, care au menirea și ele, precum căutarea celei mai bune echivalențe, să-i deslușească, cât mai mult cu putință, cititorului român sensul biblic. Acum, Biblia în versiunea sa ne este cu atât mai accesibilă, cu cât o avem și pe suport electronic (tot în premieră la noi), lucru valoros mai ales pentru tineri. Lor, tinerilor, le-aș pune la suflet îndemnul să răsfoiască și caietele de lucru ale Mitropolitului Bartolomeu la retraducerea și diortosirea Bibliei – *Atelier biblic. Caiete de lucru*, Editura Renașterea, 2003 –, ca să-și dea seama cât de serios, cât de temeinic a lucrat vreme de unsprezece ani. Acum, avem la îndemână inteligența artificială, care se adaugă motoarelor de căutare de tipul Google și atâtor alte mijloace care ne fac să lenevim, nu să „transpirăm” muncind. Pe lângă aceasta, el mărturiseau adesea că au fost numeroase ispite, care, uneori, l-au descurajat, însă n-a renunțat, dându-și seama că sunt de la cel rău spre a-i împiedica lucrarea la cuvântul lui Dumnezeu și, astfel, cu atât mai mult s-a opintit să-și desăvârșască sarcina de retraducere a Sfintei Scripturi, ceea ce a și izbutit, dându-ne o versiune admirabilă, extrem de valoroasă.

* Articolul pleacă de la cuvântările la Simpozionul Național *Bartolomeu Valeriu Anania. Vocea din agora cetății*, ediția a III-a, organizat de Colegiul Ortodox „Mitropolit Nicolae Colan”, Muzeul Mitropoliei Clujului, Cluj-Napoca, 31 martie - 1 aprilie 2025, textul de față fiind adăugit și revizuit pentru publicare.

¹ A se vedea și Arhim. Dumitru Cobzaru, *Bartolomeu Valeriu Anania (1921-2011). Omul și istoria*, Editura Renașterea/Academia Română Centrul de Studii Transilvane, Cluj-Napoca, 2023.

² ÎPS Bartolomeu, Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, Cuvântare la instalarea ca Mitropolit, 25 martie 2006, Buna Vestire. Arhiva Radio Renașterea.

În contextul evocării mărturisitorilor români din închisori, aş dori să ofer o imagine pe care Mitropolitul Bartolomeu a lăsat-o în structura Sfintei Liturghii. Şi anume, la Vohodul Mare, el face o diferenţă: la pomenirea patriarhilor diortoseşte „adormiţii întru fericire”, iar când se pomenesc eroii, diortoseşte „fericiţii întru adormire”³. Aşadar, există o deosebire substanţială în rostirea „fericiţii întru adormire eroii, ostaşii şi luptătorii români”⁴. Dacă ar fi să vorbim despre „fericirea” Mitropolitului Bartolomeu, îl regăsim în toate cele trei ipostaze, adică în rândul deopotrivă al „fericiţilor eroi, ostaşi şi luptătorii români”. Este eroul nostru, al tuturor evenimentelor dedicate lui, între care şi simpozionul de la Cluj. Este însă, mai întâi de toate, erou al vremurilor pe care le-a traversat, influenţându-le, chiar determinându-le. De pildă, în 1946, în timpul grevei studenţeşti de la Cluj, a fost eroul prin excelenţă al studenţilor români, al românilor transilvăneni. În ceea ce-l priveşte pe ostaş (sau mai vechiul *oştean*), el însuşi s-a denumit astfel, atunci când a fost chemat la arhieria Clujului: „Biserica m-a chemat sub drapel pe mine, bătrânul oştean”⁵. Un oştean care a luptat pentru binele Bisericii şi al ţării, implicându-se cu toată responsabilitatea. Aşadar, a fost un luptător până astăzi şi îşi păstrează acest profil până la sfârşitul vremurilor. Îl găsim în detenţie, în „puşcărie”, cum o numeau toţi deţinutii politici din vremea comunismului, îndurându-i cu demnitate şi mărturisire ororile. Îl găsim în amvon, unde nu pregeta adesea să ia atitudine. Îl găsim în presa vremii, în luări de poziţie nu de puţine ori acide, cum au fost cele despre modificarea manualelor de istorie, faţă de care şi-a exprimat nemulţumirea, existând chiar premisa ca istoria românilor să dispară, ca materie, din programa şcolară – ceea ce, iată, se doreşte, din păcate, şi acum, iniţiativa pornind tocmai de la Cluj... Mitropolitul Bartolomeu afirma însă cu tărie că, dacă se va întâmpla acest lucru, noi suntem datori să predăm din amvon istoria românilor. A luptat prin cuvântul său cu putere şi în alte chestiuni sensibile cum ar fi stoparea exploatarea aurului de la Roşia Montană ori recuperarea Fundaţiei „Gojdu”. De asemenea, un alt subiect sensibil este cel al instituirii unui corp de inspecţie şi control în cadrul eparhiei – cei trei inspectori din vremea sa având mandat din partea mitropolitului de a ancheta, în orice parohie sau mănăstire, ceea ce nu funcţiona cum se cuvine. Or, acum, după mai mulţi ani, s-a înfiinţat acest corp de inspecţie şi control în Patriarhie, la toate nivelurile – eparhial, mitropolitan şi sinodal. Aşadar, Mitropolitul Bartolomeu avea intuiţii pentru viitor, ceea ce ne bucură pe noi, clujenii, cei care l-am cunoscut şi îl cinstim. Iar dumneavoastră o faceţi aşa cum se cuvine. Cu toţii îi rămânem datori acestei voci, care răsună până astăzi – însăşi vocea Bisericii, dar şi a neamului nostru.

Îl purtăm, prin urmare, în minţile şi inimile noastre pe Mitropolitul Bartolomeu, însoţindu-l pe cel care era marele însingurat, însă nicicând singur, nici măcar în cripta în care odihneşte – unde îi este aproape Preasfinţitul Vasile –, aşa cum sugerează, cu adâncă subtilitate, poemul *În singurătăţi*:

„Suflete, te-am luat aici cu mine,
în singurătăţile senine,
unde nu-i aproape, nici departe,
nici fiorul gândului de moarte.

Moartea a murit de mult în noi;
zarea depărtărilor s-a scurs şuvoi
şi din toate-acestea au rămas
doar întinderile albe, fără glas.

Suflete, de vezi cumva o stea,
cea mai palidă din câte sunt cu ea,
unde sferile îşi încetează cântul,
suflete, acolo e pământul.

Oamenii domnesc, dar nu-s stăpâni,
ci sunt sclavii zilelor de mâni;
cântecele lor sunt doar scânteii,
căci ei cântă numai pentru ei.

Ei nu au vâpăi clocotitoare
să topească-a zărilor strănsoare;
dincolo de ei nu cunosc zbor
şi de-aceea cântecele mor.

Suflete, te-am luat aici cu mine,
în singurătăţile senine,
să-nchinăm Stăpânului din stele
zvon din zvonul cânturilor mele.”⁶

Mitropolitul Bartolomeu Valeriu Anania. Vocea din agora cetăţii, Editura Renaşterea, Cluj-Napoca, 2025

Ortodox „Mitropolitul Nicolae Colan”, evenimentul a cuprins şi lansarea volumului *Mitropolitul Bartolomeu Valeriu Anania. Vocea din agora cetăţii*, care reuneşte valoroasele comunicări ale personalităţilor invitate să-l evoce pe Mitropolitul Bartolomeu, precum şi lucrările premiate ale elevilor care au participat la cele două ediţii anterioare ale simpozionului.

Aş remarca, întâi de toate, pe coperta volumului, un detaliu la care Mitropolitul Bartolomeu ţinea foarte mult, şi anume, în fotografie, mâna sa dreaptă este îndreptată spre piept. Mai mult decât atât, poziţia degetelor sale dezvăluie aspecte ale personalităţii sale, Mitropolitul Bartolomeu socotindu-şi grăitoare şi cele mai mici gesturi. Cu atât mai mult îşi cântărea cuvintele, reuşind astfel să ajungă la mintea şi la inima oricui. Dincolo de faptul că, printre multe alte faţete ale impresionantului său portret, a fost un dramaturg de mare valoare, a fost (în mod necesar complementar) şi un foarte bun regizor. S-a implicat, astfel, cu multă responsabilitate şi măiestrie şi în punerea în scenă a piesele sale de teatru. Însă „piesa de teatru” pe care a iubit-o cel mai mult, cu toată responsabilitatea şi harul dăruit lui de Dumnezeu, a fost Sfânta şi Dumnezeiasca Liturghie, despre care spunea că este o *piesă de teatru*, care trebuie jucată foarte bine, cu o *regie* ca atare şi cu *personaje* care să se regăsească în ea, altminteri iese prost şi, ca orice *piesă de teatru*, nu este *aplaudată*, dacă nu a ajuns la ţintă, cu atât mai mult cu cât Liturghia este o *piesă de teatru* dumnezeiască. De altfel, Mitropolitul Bartolomeu a tâlcuit el însuşi fiecare moment (*act*), fiecare cuvânt (*replică*), fiecare gest şi semnificaţie a Sfintei şi Dumnezeieştii Liturghii, într-o serie de predici din amvonul Catedralei Mitropolitane din Cluj-Napoca, publicate într-o preafrumoasă carte: *Cartea deschisă a împărăţiei* (Polirom, 2011).

Era un bun regizor şi pentru propriile cuvântări, aşadar, un excelent orator. La predică, ştia când să coboare tonul, când să-l ridice, când să fie mai blând, când să fie mai aspru, când să mângâie, când „să tune şi să fulgere”! Se pregătea pe jumătate pentru predici, cealaltă jumătate fiind inspirată de auditoriu, care, captivat, răspundea, vibra la tot ceea ce el transmitea. Aşadar, Mitropolitul Bartolomeu ştia să-şi controleze glasul, mimica, gesturile, făcându-le să vorbească de la sine şi, astfel, cuvântul său să ajungă la inimile tuturor – mai ales la inima celor tineri, fiindcă întotdeauna găsea un cuvânt de folos, adesea din experienţa lui personală, spre a le deveni sprijin şi ţintă.

Revenind la volumul *Mitropolitul Bartolomeu Valeriu Anania. Vocea din agora cetăţii*, acesta se remarcă prin conţinutul consistent, bogat, exprimat cu rostiri alese, dar şi printr-o grafică de înaltă ţinută, dictată, în fapt, de conţinut, iar imaginile vin să însoţească cuvântul, înfăţişându-i pe vorbitori, dar şi creaţiile literare, eseistice şi artistice ale elevilor participanţi. M-am oprit la câteva reflecţii ale câtorva autori, care demonstrează că o asemenea carte este necesară, fiind întregitoare a tot ceea ce s-a grăit sau scris despre Mitropolitul Bartolomeu, fie că au fost teze de doctorat, cărţi aniversare, articole sau cuvântări la felurite manifestări şi evenimente. Iată o judicioasă justificare a simpozionului şi inclusiv a volumului de faţă, pe care o aduce Părintele director Liviu Vidican-Manci în Cuvântul-înainte, spunând despre Mitropolitul Bartolomeu că „a rămas în inima clujenilor ca

o voce profetică, un orator neîntrecut şi un om de cultură cu un profil impresionant”⁷. Dacă este aşa, cu atât mai mult merită această personalitate a Bisericii, a culturii şi a ţării noastre, să se regăsească permanent în conştiinţa noastră a tuturor şi mai ales în cea a clujenilor, iar acest simpozion reuşeşte să-l păstreze viu inclusiv în conştiinţa tinerilor clujeni şi de pretutindeni.

La acest cuvânt, Înaltpreasfinţitul Arhiepiscop şi Mitropolit Andrei adaugă, esenţial şi cu multă justeţe, în Cuvântul său omagial: „Simpozionul organizat de Colegiul Ortodox «Mitropolitul Nicolae Colan» din Cluj-Napoca este un omagiu necesar şi binevenit adus unei personalităţi exemplare a culturii şi Bisericii noastre”⁸. Aşadar, iată, prin aceste cuvinte pe care le-am citat, Mitropolitul Bartolomeu îşi revendică pe deplin poziţia în urbea noastră.

Părintele profesor Ioan Chirilă, în cuvântul său, este mai degrabă un exeget al acestei manifestări, surprinzând profilul profund, adânc, al simpozionului nostru, precum şi al atitudinii tuturor celor implicaţi, de la cel mai mic până la cel mai mare. Astfel, Părintele profesor Chirilă se bucură că participă la un asemenea moment pentru a marca „un gen literar sau o specie care ar trebui să apară între speciile literare sau între formele culturale contemporane, specie pe care eu o numesc cultură sau literatură euharistică”⁹. Aşadar, ceea ce facem prin acest simpozion şi prin tot cuvântul evocator într-o recunoştinţă nu este altceva decât o *liturghie*, care înseamnă mulţumire. Îi suntem recunoscători Mitropolitului Bartolomeu pentru tot ceea ce a făcut pentru noi şi pentru moştenirea pe care a lăsat-o. Suntem recunoscători pentru Fundaţia „Mitropolitul Bartolomeu”, care oferă burse pentru cei tineri, dar şi pentru atâtea lucruri care pot fi descoperite, iată, şi în această carte şi în toate celelalte care vorbesc despre vieţuirea pământească a Mitropolitului Bartolomeu Anania, vieţuire însă ancorată în eternitate.

Aş încheia cu un cuvânt al doamnei Nicoleta Pălimaru, care este legată printr-un profund sentiment filial de Mitropolitul Bartolomeu, ea crescând, am putea spune, pe braţele Părintelui Anania de la Mănăstirea Vărativului, în acea vreme, pe care părinţii copilei Nicoleta îl vizitau adesea dimpreună cu ea. Iar Părintele Bartolomeu Anania, care a avut întotdeauna o „slăbiciune” pentru copii, o „răsfăţa” pe Nicoleta, iar ea îi poartă o recunoştinţă profundă, vădită în emoţia cu care îl evocă întotdeauna. În volumul la care ne referim, îi zugrăveşte un portret pe care îl reiau mai cu seamă pentru ca elevii-protagoniştii ai simpozionului să ia aminte spre folosul lor în demersul şcolar, atât în ceea ce priveşte limba română, cât şi teologia, materii însemnate pentru ei. Iată ce spune doamna Nicoleta Pălimaru: „Ca admirator al lui Tudor Arghezi, Valeriu Anania îl surprinde în ipostaza de «meşteşugar al limbii române» (...) de la care deprinsese precizia gândului şi limpezimea frazei”¹⁰. Portretul este întregit de doamna Pălimaru amintindu-l pe profesorul iubit al studentului Bartolomeu Anania, căruia i-a şi devenit asistent: „Atenţia distribuită egal între cercetarea teologică şi practica rugăciunii îi aparţine profesorului Teodor M. Popescu, unul dintre cei mai mari dascăli ai catedrei de Patrologie din cadrul Facultăţii de Teologie din Bucureşti, disciplină pe care o cunoştea «nu numai pe dinafară, ci, mai ales, pe dinlăuntru. El ştia că părintele duhovnicesc a fost un sfânt şi, ca atare, scrierile lui poartă pecetea Duhului lui Dumnezeu”¹¹. Aşadar, mesajul pentru tineri este acela de cunoaşte *nu numai pe dinafară, ci mai ales pe dinlăuntru*, dar şi de a-şi păstra frumuseţea tinereţii lor nu doar în exterior, ci mai ales în interiorul lor, precum era frumuseţea veşnicei tinereţi a Mitropolitului Bartolomeu. El nu a îmbătrânit niciodată. După ce a trecut de 80 de ani, spunea că atunci când va îmbătrâni, se va gândi dacă să se retragă, să iasă la pensie, să se odihnească, însă au trecut anii, fără să ajungă să o facă, fiindcă nu îmbătrâneşte... A trecut în veşnicie aflându-se încă într-o tinereţe creatoare, făuritoare, cel ce rămâne pentru noi veşnicul de pomenire Mitropolitul Bartolomeu Valeriu Anania.

⁷ Pr. lect. univ. dr. Liviu Vidican-Manci, „Cuvânt înainte”, în *Mitropolitul Bartolomeu Valeriu Anania. Vocea din agora cetăţii*, Editura Renaşterea, Cluj-Napoca, 2025, p. 7.

⁸ †Andrei, Arhiepiscop şi Mitropolit, „Cuvânt omagial”, în *Mitropolitul Bartolomeu Valeriu Anania. Vocea din agora cetăţii*, p. 13.

⁹ Pr. prof. univ. dr. Ioan Chirilă, „Mitropolitul Bartolomeu – model cultural şi mărturisitor”, în *Mitropolitul Bartolomeu Valeriu Anania. Vocea din agora cetăţii*, p. 24.

¹⁰ Nicoleta Pălimaru, „Alte «întâlniri admirabile» ale Înaltpreasfinţitului Bartolomeu”, în *Mitropolitul Bartolomeu Valeriu Anania. Vocea din agora cetăţii*, p. 43.

¹¹ *Ibidem*.

³ *Dumnezeiasca Liturghie a Sfântului Ioan Gură de Aur*, Editura Institutului Biblic şi de Misiune Ortodoxă, Bucureşti, 2012, p. 95 (modificările aduse de Mitropolitul Bartolomeu la traducerea textului liturgic au fost aprobate de Sfântul Sinod).

⁴ *Ibidem*, p. 96.

⁵ Valeriu Anania, „Biserica m-a chemat sub drapel, pe mine, bătrânul oştean”, *Opera literară*, vol. 8. *Publicistica*, vol. 2, Cluj-Napoca, Editura Limes, 2008, p. 208.

⁶ Valeriu Anania, *Geneze*, în volumul *Poeme*, Editura Polirom, Iaşi, p. 23.

Creștinism și transumanism

Prof. univ. dr. Mircea Gelu Buta

Transumanismul este o ideologie care îmbrățișează utilizarea diferitelor forme de biotehnologie pentru a îmbunătăți ființele umane spre apariția unui tip „postuman”. Unii autori se întrebă dacă formele moderate de „îmbunătățire a omului prin mijloace biotehnologice” pot fi considerate licite în context creștin chiar dacă creștinismul și transumanismul sunt la prima vedere incompatibile. Tensiunea centrală dintre transumanism și creștinism provine din înțelegerilor lor diferite asupra naturii umane și a modului în care fiecare dintre ele vede viitorul umanității și bunăstarea ei.

În concepția creștină viața omului este un dar al lui Dumnezeu și în această calitate este sacră. „*Ea trebuie să fie respectată și apărată ca experiența cea mai sublimă a lucrării creatoare a lui Dumnezeu, poartă chipul lui Dumnezeu și primește darul vieții pentru a-L slăvi pe Dumnezeu și pentru a se bucura de comuniunea eternă cu El. Doctrina creștină insistă asupra caracterului sacru al vieții umane încă din momentul creației*”¹. Temeiul acestei convingeri este primul capitol din Cartea Facerii.

Această dimensiune sacră nu implică însă nici fetișismul, nici „sacralizarea ființelor”, adică un soi de idolatrie care dintr-un respect hipertrofiat ar interzice orice abordare științifică referitoare la corpul uman. Caracterul sacru conduce în mod esențial la recunoașterea tainei care stă la baza creației vieții, la funcționarea și transmiterea acesteia. De aceea, viața trebuie privită cu respect, smerenie atât în observarea fenomenelor, cât și în dezbaterile care au loc asupra ei.

Transumanismul oferă, de obicei, un argument în trei direcții pentru a-și susține concepțiile. În primul rând sunt evidențiate beneficiile potențiale pe care le poate aduce îmbunătățirea în termeni de îmbunătățire fizică, cognitivă, socială și morală față de starea noastră actuală, primită în mod natural. În al doilea rând, ei pledează în favoarea unei concepții liberale a autonomiei individuale, astfel încât povara deciziei revine celor care ar restricționa „libertatea” celor care doresc să-și îmbunătățească caracterele. În al treilea rând, aceștia susțin că natura umană, așa cum este dată, nu este fixă, ci maleabilă, iar rolul inteligenței umane constă în găsirea unor modificări de perfecționare continuă a formei umane și nu limitarea la procesul „orb” al evoluției biologice.

Aceste opinii diferite pun adesea creștinismul și transumanismul în contradictoriu așa cum ar fi de exemplu relația dintre părinți și copii. În timp ce creștinismul vede copilul ca pe un „dar” de la Dumnezeu, transumanismul consideră că este un „produs” care ar trebui să fie modelat. De asemenea, înțelegerile despre viitorul omenirii sunt diferite. Dacă transumanismul caută să pregătească viitorul societății, încercând să modeleze nu numai potențialitățile umane, ci și cele ale naturii, creștinii trăiesc în speranța venirii „Împărăției lui Dumnezeu”. Această speranță nu este nicidecum pasivă și, nici nu respinge evoluția științei care promovează înflorirea societății, ci, așa cum am mai spus, încadrând-o în capacitatea pe care Însuși Dumnezeu a dat-o omului pentru a deveni conlucrătorul Lui. În această viziune, îmbunătățirea umană ar trebui să vizeze idealul uman și nu crearea de entități diferite de ființe umane.

Există la ora actuală anumite concepții creștine care încurajează unele forme de îmbunătățire umană precum capacitatea de memorie crescută, un sistem imunitar robust, atenuarea anxietății sociale și eliminarea unor părtiniri cognitive care pot duce la comportamente sociale lipsite de etică.

Există și asemănări relevante între creștini și transumanism atunci când diagnosticăm condiția umană actuală și dorința de îmbunătățire a acesteia într-un mod activ. Atât transumanismul cât și creștinii sunt de acord cu faptul că condiția umană finită și muritoare este departe de a fi ideală. Pentru transumanism, oamenii nu au reușit să-și atingă adevăratul potențial, în timp ce pentru creștini oamenii nu au devenit încă creaturile pe care Dumnezeu a intenționat să le formeze.

Ca răspuns, ambele ideologii sunt de acord că oamenii au nevoie de eliberarea din starea lor actuală. Dacă pentru transumanism, această eliberare poate fi obținută prin transformarea tehnologică, pentru creștini soluția este strădania de a se apropia prin toată viața lor în Hristos. Dacă moartea este considerată de toți inamicul final, concepțiile asupra modului în care poate fi învinsă sunt diferite. Transumanismul încearcă să cucerească acest dușman obținând nemurirea timpului nesfârșit, în timp ce creștinii speră în viața veșnică unde nu există timp.

În mod ironic, în ciuda aparentei denigrări a religiei de către transumanism, acesta din urmă poate fi considerat doar un „mit” sau cel puțin sugerează un „mit al progresului”² sau chiar „o religie competitivă postmodernă în competiție”³ care se poate defini printr-o căutare a transcendenței dincolo de condiția naturală a umanității: Făcând apel la un pedigree umanist, de fapt aceștia își trădează convingerile religioase ascunse care le modelează agenda. Pentru a afirma că oamenii ar trebui să devină postumani aceștia invocă un bine superior sau transcendent care depășește standardul antropocentric.

Prin urmare, dacă transumanismul nu reprezintă o „religie” în sine, el are incontestabil o viziune totalizantă asupra lumii cu implicații metafizice, etice, soteriologice și escatologice, cât și morale, la fel de influente ca viziunea creștină sau orice altă viziune religioasă asupra lumii. Referindu-se la aceste probleme, Tristram Engelhardt susține următoarele: „Orice relatare despre utilizarea corectă a ingineriei genetice va trebui să fie încorporată în bogata cunoaștere a creștinismului despre semnificația universului, istoria umană și semnificația morală a naturii umane. În centrul tuturor reflecțiilor în această chestiune este împrejurarea că Dumnezeu a creat natura umană ca fiind bună și adecvată și că însăși această natură, deși căzută, a fost preluată de Hristos și răscumpărată”⁴.

Preotul Ioan Creminia de la Dej a trecut la cele veșnice la 77 de ani (1948-2025)

Pr. Silviu Pop

Sămbătă dimineața în ziua de 22 martie 2025, la orele 03:00 s-a stins ca o lumânare curată de ceară P.C. Părinte Ioan Creminia, acasă în prezența doamnei preotese Livia, care i-a fost ca un îngerul păzitor părintelui. Nu mergea nicăieri decât împreună cu dânsa și a fost bine; dacă nu se simțea bine, doamna preoteasă intervenea și știa cum și cu ce să-l trateze, dar iată că de data aceasta nu s-a mai putut face nimic. Dorința părintelui a fost ca atunci când îngerul morții va veni să ia sufletul dânsului să-l găsească acasă împreună cu familia. Și așa a fost.

Părintele Ioan Creminia a văzut lumina zilei pe 21 februarie 1948 în satul Gârbău Dejului, comuna Cășeu, județul Cluj, în familia Creminia Costan și Dochia. Școala Primară a făcut-o în Gârbău între 1955-1962, a urmat Școala Profesională de Chimie între 1963-1966 și Liceul Alexandru Papiu Ilarian din Dej (1967-1974) a urmat apoi Institutul Teologic Ortodox de grad Universitar din Sibiu.

S-a căsătorit pe 11 octombrie 1970, cu domnișoara Livia Frenț din comuna Chiuiești, născută pe 10 octombrie 1952. A fost hirotonit pe 14 și respectiv 17 septembrie 1978 la Cluj-Napoca și Ceanu Mare de către arhiepiscopul Teofil Herineanu.

A funcționat ca electrician la CCH Dej (1966-1974).

După absolvirea institutului Teologic din Sibiu este hirotonit și numit preot paroh în Parohia Batin, unde a păstorit de la 1 octombrie 1978 până la 31 ianuarie 1998 (20 de ani), când a fost transferat la nou înființata Parohie Viile Dejului, care s-a desprins de Parohia Valea Codorului și unde a păstorit din 1 februarie 1998 până la pensie în 2012.

A fost hirotesit sachelar pe 8 mai 1986, iconom în 1989, și iconom stavrofor în 2008.

Dumnezeu a binecuvântat familia părintelui cu doi băieți, Claudiu Narcis, născut pe 1 august 1971, și Liviu Constantin, pe 8 mai 1976.. Amândoi sunt ingineri. Cel mare lucrează la Compania de Apă Someș S.A. Dej, este căsătorit și are doi copii, iar cel mic la Direcția Drumuri și Poduri a județului Cluj, căsătorit, are un copil și locuiește împreună cu părinții în Dej.

Părintele Ioan era „enoriașul” nostru, aparținând de Parohia „Sfântul Apostol Andrei” din Dej, cartierul „Mulatău”, venind deseori la biserică și slujind împreună Sfânta Liturghie, taina Sfântului Maslu sau cu prilejul altor evenimente din Parohia noastră. Îl simțeam foarte apropiat și sobru în timpul slujbelor și îmi va lipsi mult timp de acum înainte, dar dacă așa a fost voia Domnului, noi nu putem să ne împotrivim.

Ca un frate mai mare în ale preoției m-a îndrumat și povățuit cum trebuie să fie un preot adevărat și voi ține cont și pe viitor de sfaturile și îndrumările date de sfinția sa.

În după masa zilei de 22 martie 2025 sicriul cu trupul neînsuflețit al părintelui a fost așezat în biserica din Viile Dejului, unde părintele a slujit înainte de pensionare și după, de multe ori. S-a citit Psaltirea la căpătâiul părintelui de către frații preoți. S-a săvârșit priveghere sâmbătă, precum și duminică seara, când a fost prezent și exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Clujului P.Cuv. Arhimandrit Dumitru Cobzaru, care a adresat și un cuvânt de condoleanțe familiei.

Luni, în ajun de praznicul Bunei-Vestiri a avut loc Prohodul săvârșit de Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei al Clujului înconjurat de un sobor de peste 40 de preoți, fiind prezenți numeroși credincioși.

Luni dimineața s-a săvârșit începând cu orele 10 Sfânta Liturghie a Darurilor mai înainte sfințite de către P.C.P. Ioan Bufta - protopopul Dejului și un sobor de patru preoți.

După oficierea prohodului, Părintele Mitropolit a adresat un cuvânt de îmbărbătare familiei, menționând versetul din Epistola I-a către Corinteni, cap. 4, 1, în care, referitor la sfințiii slujitori, se precizează: „...așa să ne socotească fiecare om ca slujitor al lui Hristos și ca iconomi ai tainelor lui Dumnezeu”. Preotul asemenea mântuitorului Hristos al cărui slujitor este trebuie ca el să slujească, nu lui să i se slujească, slujind lui Dumnezeu, slujim oamenilor.

Slujitorul Sfântului altar are în mijlocul credincioșilor o întreită misiune. În primul rând aceea de a învăța pe oameni cuvântul lui Dumnezeu, așa cum le spune sfinților apostoli domnul Hristos, când îi trimite la propovăduire: „Mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit vouă, și iată Eu cu voi sunt în toate zilele până la sfârșitul veacului. Amin” (Matei 28, 19-20). Iar Sfântul Apostol Pavel spune: „Vai mie dacă nu voi vesti”. Și tot Sfântul Apostol Pavel spune: „preoții care-și țin bine dregătoria să se învrednicească de o îndoită cinste, mai ales cei ce se ostenesc cu cuvântul și cu învățătura” (I Tim 5, 17). Preotul trebuie să fie omul acela „destoinic” să învețe pe alții (II Tim 3, 2).

În al doilea rând preotul sfințește viața credinciosului prin invocarea Sfântului Duh în sfințele taine, iar în al treilea rând conduce pe credincioși în corabia mântuirii, care este Sfânta Biserică, spre limanul împărăției lui Dumnezeu - a spus Părintele Mitropolit Andrei.

După cuvântul de învățătură al Părintelui Mitropolit Andrei, părintele protopop al Dejului, Ioan Bufta, a luat cuvintele de iertăciune din partea decedatului de la familie, rudeni, cunoscuți, prieteni și de la toți enoriașii pe care i-a păstorit părintele Ioan și care au fost prezenți la prohodirea dânsului.

În dangătul clopotelor, trupul neînsuflețit al părintelui a fost ridicat pe umeri de frații preoți, s-a înconjurat Sfânta Biserică și a fost așezat în mormântul pregătit de părintele și familia sa în fața bisericii, unde va aștepta Învierea cea de Apoi la sfârșitul veacurilor.

Dacă până acum și după pensionare a fost prezent sufletește cu enoriașii, de acum înainte rămășițele sale pământești vor aștepta în proximitatea bisericii Învierea de Obște, iar sufletul său nemuritor se va ruga Tatălui ceresc pentru ei.

La despărțirea de toți cei dragi, părintele le rămâne tuturor în suflete ca o prezență luminoasă, transmițându-le, parcă, că atâta vreme cât a fost pe pământ s-a rugat pentru oameni, iar acum așteaptă ca și noi să ne rugăm pentru el.

Dumnezeu să-l ierte și să-l odihnească, așezându-l cu sfinții Săi în împărăția Sa!

Veșnica lui pomenire din neam în neam!

¹ John Breck, *Clonarea umană între mit și realitate – o evaluare ortodoxă*, Patmos, Cluj-Napoca, 2003.

² Burdett, M. S. 2011. Contextualizing a Christian perspective on transcendence and human enhancement: Francis Bacon, N. F. Fedorov, and Pierre Teilhard de Chardin. In *Transhumanism and Transcendence: Christian Hope in an Age of Technological Enhancement*, ed. R. Cole-Turner, 19–35. Washington, DC: Georgetown University Press.

³ Waters, B. 2006. *From Human to Posthuman: Christian Theology and Technology in a Post-modern World*. Burlington, VT: Ashgate.

⁴ Engelhardt, H. T., Jr. 2008. *A traditional Christian reflection on reengineering human nature. In Design and Destiny: Jewish and Christian Perspectives on Human Germline Modification*, ed. R. Cole-Turner, 73–92. Cambridge, MA: MIT Press.

Iuliu-Marius MORARIU

PIATRA DE HOTAR

și alte povestiri

Iuliu-Marius Morariu. *Piatra de hotar și alte povestiri*. București: Editura Eikon, 2024, 102 p.

Dacă aș căuta să dau un titlu pentru recenzia mea cred că cel mai potrivit ar fi acesta: De la *Părintele Savarion și alte năzdrăvăanii literare* la *Piatra de hotar și alte povestiri*.

De ce?

Foarte simplu. Pentru că Părintele Protosinghel dr. Maxim MORARIU (n. 1991), un tânăr veșnic neastâmpărat dar mai ales în cele ale condeiului, revine după doi ani prolifici, răstimp în care a publicat mai multe cărți științifice și câteva volume cu omilii la prestigioasa editură teologică Doxologia de la Iași, a Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, și pune înaintea cititorilor săi un nou volum de proză intitulat: *Piatra de hotar și alte povestiri*.

Cartea a apărut la finalul anului 2024 la Editura Eikon din București, patronată cu acribie de către inimosul ei director, dl Valentin Ajder.

Volumul conține opt scurte povestiri, frumos ilustrate de către d-șoara Maria Boțu, și anume: *Păcatul* (p. 9-24); *Scrisoarea* (p. 25-33); *Clopotarul* (p. 35-45); *Condrate gazetarul* (p. 47-53); *Piatra de hotar* (p. 55-62); *Război* (p. 63-75); *Pomana* (p. 77-85); *Luminația* (p. 87-98).

Astfel, în afară de textele propriu zise, cartea este deschisă cu un cuvânt înainte care se intitulează *Secvențe* (p. 5-7), semnat de către dl profesor Christian Crăciun, unde afirmă despre tânărul autor că avem în față „un prozator realist, în cea mai bună tradiție ardelenească” (p. 5). Acesta continuă spunând că povestirile cuprinse în volume „sunt instantanee dintr-o lume rurală tradițională, prelungită pe nesimțite în actualitate, înscrisă în scheme sociale solide, cu oameni sculptați în materie tare” (p. 5) și că „prin tiparele umane, prin limbaj, prin natura întâmplărilor este conservată o astfel de lume” (p. 6). Dl Profesor Crăciun conchide cu o afirmație care nu este deloc departe de adevăr și care-l vizează indirect și pe autor: „o lume privită evident de un martor din interior și care se refugiază tot mai mult în literatură, pe măsură ce dispăre din realitate” (p. 6-7).

Toate cele opt povestiri pe care scriitorul, de data aceasta, Iuliu-Marius Morariu încearcă să ni le pună înaintea noastră, a cititorilor, sunt măiestrit alcătuite și cu un limbaj comic ce stărnește râsul, pe alocuri, după dictonul latin: *ridendo castigat mores*. Recomand cu căldură acest volum literar care nu are altă menire decât aceea de a ne descreți frunțile și de a ne aduce un zâmbet pe chip.

Iată, așa cum spuneam altcândva, și de data aceasta *monahul* s-a lăsat biruit de pana scriitorului „ce scrie iscusit” (Ps. 44, 2).

Pr. dr. Silviu-Constantin NEDELCU

Arhim. Dumitru Cobzaru (coord.), *In memoriam Arhimandrit Nicolae Moldovan (1960-2024)*, Editura Renașterea, 2024.

Că fiu al meleagurilor bistrițene am nutrit întotdeauna un respect deosebit pentru mănăstirea Nicula, emblema duhovnicească a Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului. Pe vremea stăreției părintelui arhimandrit Dumitru Cobzaru, pe care, din păcate, l-am înțeles destul de târziu, mergeam, adesea, ca seminarist, acolo. Spre a îmi încărca bateriile și a da o mână de ajutor. Atunci l-am cunoscut pe părintele Nicolae Moldovan. Bland, smerit și mereu cu zâmbetul pe buze. Om al rugăciunii și prezență discretă deopotrivă.

Când ulterior, a devenit starețul lavrei ardelene, am avut o plăcută tresărire de bucurie. Nu doar pentru că era bistrițean, ci și pentru că îi cunoșteam sufletul frumos.

Am apucat, de altfel, o frumoasă succesiune de stareți, toți ucenici ai vrednicului Preasfințit Vasile Someșanul: părintele Dumitru, care nu mai are nevoie de prezentări, părintele arhimandrit Andrei Coroian, un om caracterizat deopotrivă de blândețe, asceză și erudiție și părintele Nicolae. Cred cu tărie că despre fiecare dintre ei se va scrie în anii următori, atunci când se va vorbi despre marii duhovnici ardeleni de la cumpăna dintre milenii. În sipetul inimii mele au cu toții un loc aparte.

Plecarea prematură a părintelui Nicolae m-a șocat. Dumnezeu își are, însă, rânduielile Lui. Știam cât de mult ține părintele Dumitru la dânsul și ca atare, nu m-a surprins prea mult inițiativa de a-i dedica un volum in memoriam. De altminteri, cred că e unul dintre puținii rămași, care încă se mai ocupă de cultivarea memoriei unui loc și a oamenilor lui de suflet. Cu puțin timp înainte îi dedicase și un volum aniversar.

În cadrul demersului de față, fotografiile alternează deopotrivă cu selecții, bine realizate, din diferite poezii, ori maxime ale unor oameni mari, și gândurile celor care l-au avut la inimă. Definindu-l drept „un om de la capătul dorului” (p. 7-9), părintele editor îi creionează, în partea de început a demersului, un portret în duh: „Nu ne-am putut da seama cum s-a țesut veșmântul iubirii, al prieteniei și frățietății, într-o împărțitășă părtășie a acelorași idealuri sfinte și de nestrămutat. Nu ne-am oprit din drum să evaluăm, ci doar ne-am trez(v)it înveșmântați. Adesea, noi, cei doi fărtați, ne întreceam, care pe care, legând și dezlegând, ca Moise și Aron, pe munte sau la poala lui, să păstrăm același legământ: Nicula, Canaan pentru aleși și Maicii Domnului țărâm. Și acum? Dulcea povară a unuia s-a înaripat, iar nerăbdarea veșniciei lui s-a pecetluit.... Așa l-am (re)cunoscut cu toții: *omul lui Dumnezeu, un monah misionar, harnic și jertfelnic, blând și smerit cu inima, destoinic, chip de bunătate, starețul cel răbdător, brațele părintești, fratele de Cruce*; iar acum: „un om de la capătul dorului” (Daniel 9, 23; 10,11)” (p. 7-8).

Între cei care oferă cuvinte de mângâiere se numără Preafericitul Părinte Patriarh Daniel (p. 11-13), Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei (p. 15-20), Preasfințitul Părinte Siluan al Ungariei (p. 21-22), Preasfințitul Părinte Timotei al Spaniei și Portugaliei (p. 23-26), Preasfințitul Părinte Macarie al Europei de Nord (p. 27-29), Preasfințitul Părinte Timotei Prahoveanul (p. 31), Preasfințitul Părinte Benedict Bistrițeanul (p. 33-40), mai-sus pomenitul părinte editor (p. 41-49, p. 55-63, p. 67-70, p. 77-108), părintele Paul Isip, Protopopul Gherlei (p. 51-54), părintele Ioan Buftea, Protopopul Dejului (p. 63-66), părintele prof. univ. dr. Ioan Chirilă (p. 71-76), părintele arhid. Claudiu Ioan Grama, consilier eparhial al Arhiepiscopiei

Vadului Feleacului și Clujului (p. 123-128), părintele arhim. dr. Andrei Coroian, vicar administrativ eparhial al Episcopiei Devei și Hunedoarei (p. 129-134), părintele arhim. Mina Pletosu, exarhul mănăstirilor din Episcopia Sălajului (p. 135-138), părintele arhim. Paisie Iloaie, starețul mănăstirii „Sfântul Ilie Tesviteanul” de la Nușeni, Bistrița-Năsăud (p. 139-142), părintele protos. Natanael Zanfirache de la Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca (p. 143-146), părintele protos. Paisie Pașcu de la Mănăstirea Strâmba (p. 147-148), părintele Iona Irineu Crăciun de la Parohia Ortodoxă „Duminica Sfinților Români” din Dublin, Irlanda (p. 149), părintele lect. Univ. dr. Daniel Mocanu de la Cluj-Napoca (p. 151-156), părintele Eminian Gebana de la Guadalajara (p. 157), părintele dr. Laurian Rus de la parohia din Șomcutu Mic (p. 159-160), părintele Lucian Badale de la Agrișu de Sus (p. 161-162), părintele Vasile Turi de la Sic (p. 163), părintele arhid. Gavriil Boga de la Nicula (p. 165-166), domnul Mircea Abrudean (p. 109), domnul colonel dr. Ioan Munteanu de la Dej (p. 111-112), domnul colonel Alin-Florin Marian de la Bistrița, părintele Cristian Marțian (p. 113-114), domnul colonel Sebastian-Florin Clițan, comandantul grupării de jandarmi mobile din Cluj-Napoca (p. 115-118), domnul Emil Radu Moldovan (p. 119-120), domnul ing. Macarie Alexandru Moldovan (p. 121-122), doamna Marieta Moldovan (p. 167-172), domnul Paul Mihăiță Moldovan, primarul comunei Albești, jud. Constanța (p. 173-178), domnul prof. Mihai Aliman de la Gherla (p. 179-184), fam. Augustin și Maria-Camelia Jula (p. 185-186), Iustin, Radu și Cameluța Lazăr (p. 187-188), Petra-Maria Grad (p. 189-190), Emil Pop (p. 191-192), Radu Pop (p. 193-194), domnul prof. univ. dr. Av. Florin Negoită (p. 195-196), domnul lect. Univ. dr. Hadrian-V. Conțiu de la Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației din cadrul Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca (p. 197-198), doamna prof. univ. dr. Rodica-Silvia Stan (p. 199-200), domnul Florin Ioan Husa (p. 201-202), domnul Vlad Grigore Szabo (p. 203) și mulți alții. Cuvintele lor vin să ofere o prețioasă mărturie cu privire la viața smerită, dar deloc lipsită de farmec, a unui om mare și, cine știe, temeieri pentru o potențială viitoare canonizare. După cum ține să remarce Preafericitul Părinte Patriarh Daniel în cuvântul oferit cititorilor: „Prin viața și activitatea sa, Părintele Stareț Nicolae Moldovan a ilustrat, cu multă smerenie și autenticitate, faptul că scopul viețuirii în mănăstire este acela de a-i aduce pe oameni aproape de Dumnezeu, de a vindeca răni și de a hrăni duhovnicește suflete, ajutând pe fiecare om să-și deschidă inima în Taina Spovedaniei, pentru a se întâlni cu iubirea milostivă și vindecătoare a lui Dumnezeu pentru oameni” (p. 12).

Dumnezeu să îi odihnească sufletul! Să-i fie memoria binecuvântată!

Protos. Maxim Morariu

Cântă, lăutare...

Elena Pârvu

ântă primăvara cu reînvierea naturii, cântă florile ce-și etalează frumusețea într-un colorit variat și parfumat, cântă înverzirea pădurii și livezilor, dar mai ales răsăritul vesel și strălucitor al soarelui, orizonturile largi, cântă frumusețea zilelor cu luminozitatea lor ce ne strecoară bucurie în suflet. Cântă și dirijează concertul matinal al păsărilor care ne mobilizează pentru o nouă zi dăruită de Marele Creator.

Cântă, lăutare, toate frumusețile lumii, dar mai ales Învierea Domnului Iisus Hristos! Este Marea Sărbătoare a Creștinătății, a bucuriei și măreției spirituale. „Sărbătorile Pascale aduc frumusețea și aspirațiile umanității în prim plan, coboară de pe cruce pe Cel răstignit pentru păcatele noastre și îl împun ca Fiu al lui Dumnezeu.”

HRISTOS A ÎNVIAT !

Cântă, lăutare, ceea ce cuvintele nu pot cuprinde întru totul, mai ales frumusețea și măreția acestei sărbători ce are o însemnătate simbolică aparte. Este însăși esența credinței creștine, a cărei lumină s-a aprins și s-a extins asupra întinericului și a lăsat să înceapă „Ospățul Învierii”! Acesta, după cum îl explica și înaltul ierarh Bartolomeu Valeriu Anania, nu este doar un ospăț al mâncării și băuturii, ci este masa iertării și împăcării, a iubirii, a respectului, este un „Ospăț Duhovnesc”. Mai există și un ospăț al minților luminate, cu expoziții, cărți, concerte, un „Ospăț Spiritual”, care ne îndeamnă să trăim tot după „Rânduiala Creștină”, dar cuprinși de freământul frumuseții astrale.

HRISTOS A ÎNVIAT !

Cântă, lăutare! Chiar dacă sărbătorile Pascale vin și trec, cântă viitorul pe care trebuie să-l trăim cu decență, cu încredere, cu speranță, și mai ales cu bucuria respectării poruncilor sfinte: „Că Dumnezeu nu ne-a rânduit spre mânia, ci spre dobândirea mântuirii, prin Domnul nostru Iisus Hristos” (*Te-saloniceeni* 5, 8).

HRISTOS A ÎNVIAT!

† ANDREI MITROPOLITUL CLUJULUI, MARAMUREȘULUI ȘI SĂLAJULUI

În fiecare **luni**, între orele 8.00 și 10.00, conduce ședința Consiliului Permanenței Eparhiale.

În fiecare **miercuri**, între orele 20.30 și 21.00, realizează emisiunea „Cuvântul Ierarhului – spiritualitate creștină pe unde hertzienă”, pentru postul de radio „Renașterea”.

În fiecare **miercuri** și **vineri**, între orele 10.00 și 15.00, acordă audiențe clerului și credincioșilor.

Aprilie 2025

1 aprilie

Cu prilejul Zilei Jandarmeriei Române, în curtea Unității Brigăzii Mobile de Jandarmi Cluj, participă la ceremonialul militar și religios organizat cu acest prilej. Oficiază slujba de Te-Deum și rostește un cuvânt de binecuvântare. Conferă părintelui militar, Pr. Radu Procopie Cotuțiu, Ordinul „Mihai Vodă” pentru clerici. Este însoțit de PC Diac. Adrian Eugen Truța, secretarul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În sala de ședințe a Centrului Eparhial, prezidează comisia de examinare a candidaților participanți la concursul pentru obținerea Capacității Preoțești.

Face o vizită la Mănăstirea „Înălțarea Sfintei Cruci” de la Cășiel, protopopiatul Dej. Se întâlnește cu obștea. La finalul slujbei de seară, rostește un cuvânt duhovnicesc. Este însoțit de PC Pr. Protopop Ioan Buftea.

2 aprilie

Participă, on-line, la sesiunea inaugurală a celei de-a XXIV-a ediție a Seminarului de Medicină și Teologie, organizat de domnul profesor Mircea Gelu Buta de la Bistrița. Rostește un cuvânt de binecuvântare.

Îl primește la reședință pe Înaltpreasfințitul Părinte Teodosie, Arhiepiscopul Tomisului.

Împreună cu Părintele Arhiepiscop Teodosie al Tomisului, în sala mare a Muzeului Mitropoliei de la demisolul catedralei din Cluj-Napoca, participă la momentul festiv al lansării volumului „Povești clasice românești, adaptate în versuri”, a scriitorului clujean Ioan Ciorca. Rostește un cuvânt de învățătură.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Denia Canonului celui Mare a Sfântului Andrei Criteanul și rostește un cuvânt de învățătură.

3 aprilie

La Schitul „Sfinții Părinți Atoniți Siluan și Sofronie” de la Lăzești, județul Alba, îl întâlnește pe Ieromonahul Rafail Noica. Este însoțit de PCuv. Arhim. Samuel Cristea, duhovnicul Seminarului Teologic din Cluj-Napoca.

În Biserica „Învierea Domnului” din Turda (parohi: Pr. Vasile Știopoi și Pr. Ionuț Someșan), asistă la Concertul de Picesne susținut de grupuri de tineri de la școlile de pe raza municipiului, organizat de PC Pr. Sebastian Zăhan, de la Parohia „Învierea Domnului” din Câmpia Turzii. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

4 aprilie

Predă cursul de Spiritualitate Ortodoxă studenților din anul IV de la Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca.

În biserica Mănăstirii „Sfântul Ioan Iacob Hozevitul” de la Piatra Craiului, protopopiatul Huedin, oficiază slujba înmormântării adormitului întru Domnul, monahul Mihail Ivașcu. Rostește un cuvânt de mângâiere.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, slujește Denia Acatistului Bunei Vestiri și rostește un cuvânt de învățătură.

5 aprilie

Predă cursul de Spiritualitate Ortodoxă masteranzilor din cadrul Facultății de Teologie din Cluj-Napoca.

La sediul Episcopiei Sălajului, se întâlnește cu Preasfințitul Părinte Lucian, Episcopul Caransebeșului, Preasfințitul Părinte Sofronie, Episcopul Ortodox Român al Oradiei, Preasfințitul Părinte Iustin, Episcopul Ortodox Român al Maramureșului și Sătmarului, Preasfințitul Părinte Nicodim, Episcopul Severinului și Strehaiei, Preasfințitul Părinte Paisie Sinaitul, Episcop vicar Patriarhal, Preasfințitul Părinte Benedict Bistrițeanul, Episcop ales al Sălajului, și Preasfințitul Părinte Timotei Sătmăreanul, Arhiereu vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului. În calitate de locțiitor al Episcopiei Sălajului, conferă Ordinul „Episcop Nicolae Ivan” Preacucernicului Părinte Claudiu Nechita, vicar administrativ și Preacucernicului Părinte Ioan Dorin Torcoș, secretar eparhial.

6 aprilie

În sobor de arhierie, în Catedrala Episcopală „Sfânta Vineri” din Zalău, slujește Sfânta Liturghie și rostește un cuvânt duhovnicesc. Prezidează solemnitatea întronizării Preasfințitului Părinte Benedict în demnitatea de Episcop al Sălajului.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, slujește Vecernia, Pavcernița Mică și rostește o cateheză.

În Sala Polivalentă „BT Arena”, asistă la Concertul de muzică religioasă dedicat Postului Mare, organizat de cunoscuta și îndrăgita interpretă de muzică populară Vlăduța Lupău, cu participarea Coralei „Tronos” a Patriarhiei Române. Rostește un cuvânt duhovnicesc. Este însoțit de PCuv. Ierom. Iosif Floriștean, directorul bibliotecii Facultății de Teologie.

7 aprilie

Oficiază slujba de Sfințire a apei și cea de binecuvântare a sediului provizoriu în care s-a mutat Instituția Prefectului Județului Cluj. Rostește un cuvânt de învățătură.

Face o vizită la sediul Serviciului de Transmisiuni Speciale din Cluj-Napoca. Este însoțit de PC Pr. Alexandru Constantin Ciui, protopopul de Cluj-Napoca.

8-11 aprilie

La invitația directorului Fabricii „Grassmayr Bel Foundry”, face o vizită în Austria, pentru a asista la momentul turnării noilor clopote pentru Mănăstirea „Sfinții Împărați Constantin și Elena” de la Dobric, protopopiatul Beclean. Miercuri, 9 aprilie, face o vizită la vestita Abație Benedictină de la Melk. Joi, 10 aprilie, la Innsbruck, în debutul procesului de turnare a clopotelor, săvârșește o slujbă de binecuvântare. Vineri, 11 aprilie, vizitează Sanctuarul Marian de la Máriapócs (Ungaria). Este însoțit de PC Pr. Prof. Daniel Mocanu de la Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca.

12 aprilie (Sămbăta Sfântului și Dreptului Lazăr)

Cu prilejul hramului de primăvară, în biserica Mănăstirii „Sfinții Ilie și Lazăr” de la Cristorel, protopopiatul Cluj, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

La finalul Sfintei Liturghii, oficiază slujba Parastasului de obște și rostește un cuvânt duhovnicesc.

Conduce tradiționala Procesiune de Florii pe străzile municipiului Bistrița. În debutul procesiunii, în fața Bisericii „Sfinții Trei Ierarhi” (parohi: Pr. Ioan Pinteș și Pr. Ștefan Borodi), săvârșește slujba de sfințire a ramurilor de salcie ce vor fi împărțite credincioșilor, iar la final, în proximitatea bisericii de lemn, monument istoric din incinta muzeului din municipiu, slujește Vecernia Mare și rostește un cuvânt de învățătură.

13 aprilie (Floriile)

Cu prilejul hramului, în Biserica „Intrarea Domnului în Ierusalim” din Florești, protopopiatul Cluj (paroh: Pr. Sebastian Rus), slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Domnului primar Bogdan Nicolae Pivariu îi conferă Ordinul „Episcop Nicolae Ivan”.

Oficiază slujba de sfințire a noii Troițe amplasată la intrarea în curtea Bisericii „Intrarea Domnului în Ierusalim” din Florești. Rostește un cuvânt duhovnicesc. Este însoțit de domnul Darius Echim, corespondentul TV Trinitas în Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, slujește Utrenia din Sfânta și Marea Zi de Luni. Rostește o cateheză.

14 aprilie (Sfânta și Marea Zi de Luni)

Transmite, prin intermediul presei, mesajul pentru Sfintele Paști către clerul și credincioșii din Mitropolia Clujului, Maramureșului și Sălajului.

Realizează un interviu dedicat sărbătorii Învierii Domnului, pentru mai multe televiziuni și publicații din județul Bistrița-Năsăud.

În localitatea Buza, protopopiatul Gherla, oficiază slujba de binecuvântare a noii biserici parohiale. Rostește un cuvânt de felicitare.

În biserica din Buza, slujește Utrenia din Sfânta și Marea Zi de Marți. Rostește un cuvânt de învățătură. Hirotesește întru iconom pe părintele paroh Alin Ioan Pădurean. Domnului primar Arpad Ciotlăuș îi conferă Ordinul „Episcop Nicolae Ivan”, iar domnului episcop Ioan Blejan îi conferă Ordinul „Mihai Vodă”. Ordinul „Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni” îl conferă doamnei Daniela Cheța, iar Ordinul „Sfântul Ierarh Pahomie de la Gledin” îl conferă doamnei preotese Cornelia Pop.

15 aprilie (Sfânta și Marea Zi de Marți)

În curtea Centrului Eparhial, împarte daruri pentru Sfintele Paști persoanelor nevoiașe aflate în evidența sectorului misionar-social al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului (coordonator: Dl. Liciniu Câmpean). Rostește un cuvânt duhovnicesc.

În Biserica „Înălțarea Domnului” din Cluj-Napoca (parohi: Pr. Ioan Turc și Pr. Bogdan Ivanov), slujește Utrenia din Sfânta și Marea Zi de Miercuri. Rostește un cuvânt de învățătură.

În sala mare a Teatrului Național „Lucian Blaga” din Cluj-Napoca, asistă la Concertul extraordinar „Împreună...spre Înviere – o seară de comuniune prin muzică și rugăciune”, cu participarea părintelui profesor Constantin Necula de la Facultatea de Teologie din Sibiu. Rostește un cuvânt duhovnicesc. Este însoțit de PC Diac. Adrian Eugen Truța, secretarul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

16 aprilie (Sfânta și Marea Zi de Miercuri)

Oficiază slujba de binecuvântare a noului Centru social-educational al Fundației „Ioan și Maria” (fondator: Dl. Dorel Goia), situat pe Calea Florești din cartierul clujean Mănăstur. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

La Reședința Patriarhală din București, se întâlnește cu Preafericitul Părinte Patriarh Daniel.

17 aprilie (Sfânta și Marea Zi de Joi)

Pe altarul de vară din incinta Catedralei Patriarhale din București, sub protia Preafericitului Părinte Daniel al României, slujește la Sfânta Liturghie unită cu Vecernia, în cadrul căreia a fost sfințit Sfântul și Marele Mir, pentru a XXIII-a oară în Biserica Ortodoxă Română.

18 aprilie (Sfânta și Marea Zi de Vineri)

În cantina Seminarului Teologic din Cluj-Napoca, îi binecuvintează pe tinerii care pregătesc paharele cu pâinea și vinul binecuvântate, ce vor fi împărțite credincioșilor în noaptea de Înviere. Este însoțit de domnul Sorin Augustin Călea, consilierul economic al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, slujește Denia Prohodului Domnului și rostește un cuvânt de învățătură. Împlinește tradiționalul ritual al înconjurării bisericii cu Sfântul Epitaf.

19 aprilie (Sfânta și Marea Zi de Sâmbătă)

La Muzeul Mitropoliei de la demisolul Catedralei din Cluj-Napoca, binecuvintează momentul începerii împărțirii paharelor cu pâinea și vinul cunoscute în popor ca „Sfintele Paști”.

În ajunul sărbătorii Învierii Domnului, îi vizitează pe vârstnicii instituționalizați la Centrul de Îngrijire și Asistență a Consiliului Județean Cluj. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

Îi vizitează pe pacienții internați la Centrul de Îngrijiri Paliative „Sfântul Nectarie” din Cluj-Napoca (corodonator: Pr. Bogdan Chiorean).

Îi vizitează, pentru a le împărți daruri, pe copiii de la Centrul social „Sfântul Onufrie” de la Mănăstirea „Acoperământul Maicii Domnului” de la Florești, protopopiatul Cluj-Napoca (coordonator: Protos. Visarion Pașca). În biserica așezământului, rostește un cuvânt duhovnicesc și asistă la programul pregătit de copii. Este însoțit de domnul Liciniu Câmpean, consilierul misionar-social al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

Întâmpină la Aeroportul Internațional „Avram Iancu” din Cluj-Napoca, delegația ce aduce Sfânta Lumină de la Ierusalim în Mitropolia Clujului, Maramureșului și Sălajului. Rostește un cuvânt de mulțumire. Împarte Sfânta Lumină, delegațiilor din parohii prezente în parcarea aeroportului. Este însoțit de PCuv. Arhim. Simeon Pinte, eclesiarhul Catedralei din Cluj.

Înainte de miezul nopții, în Catedrala Mitropolitană, asistă la slujba Canonului Sâmbetei celei Mari.

20 aprilie (Sfintele Paști)

La miezul nopții, pe scena din fața Catedralei Mitropolitane, săvârșește slujba Învierii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură.

Începând cu ora 10.00, în Catedrala din Cluj-Napoca, slujește Sfânta Liturghie și dă citire Pastorelei de Sfintele Paști, trimisă clerului și credincioșilor din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

Primește la reședință autoritățile centrale, județene și locale, civile și militare, prezente la Sfânta Liturghie în catedrală. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

La ceas de seară, în Catedrala Mitropolitană, săvârșește slujba Celei de-a doua Învieri. Rostește o cateheză.

21 aprilie (A doua Zi de Paști)

În Biserica „Intrarea Maicii Domnului în Templu” din Bistrița (parohi: Prot. Alexandru Vidican, Pr. Nicolae Feier și Pr. Vasile Beni), slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Acordă distincția „Crucea Transilvană” domnului Prefect Teofil-Iulian Cioarbă. Domnului primar Gabriel Lazany îi conferă Ordinul „Mihai Vodă”, iar domnului Adrian Demian îi conferă Ordinul „Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni”. Ordinul „Sfântul Ierarh Pahomie de la Gledin” îl conferă domnului Alexandru Adrian Pașcu și domnului Cristian Constantin Parasca, iar Ordinul „Episcop Nicolae Ivan” îl conferă dirijoarei coralei bisericii, doamnei Rozalia Fucă Tomescu.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, slujește Vecernia Mare și rostește un cuvânt de învățătură.

cuvântul de învățătură. Maicii starețe, stavrofora Emanuela Moisa, îi conferă Ordinul „Mihai Vodă”. Ordinul „Episcop Nicolae Ivan” îl conferă domnului Ilie Miron și doamnei Virginia Linul. Domnului Doru Ciocan îi conferă Ordinul „Sfântul Ierarh Pahomie de la Gledin”, iar domnului Gheorghe Boar îi conferă Ordinul „Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni”.

26 aprilie

Pe platoul Sălii Sporturilor „Horia Demian” din Cluj-Napoca, în deschiderea Evenimentului „RotaRUN for Charity”, organizat în vederea strângerii de fonduri pentru sprijinirea secției pediatrie a Institutului de Oncologie „Ion Chiricuță”, rostește o rugăciune de binecuvântare și un cuvânt duhovnicesc.

În biserica Parohiei Unirea I, protopopiatul Bistrița (paroh: Pr. Ioan Mugurel Urian), oficiază Taina Sfântului Botez pentru prunca Ava Ayana Someșan, nepoata domnului Emil Radu Moldovan, Președintele Consiliului Județean Bistrița-Năsăud. Rostește un cuvânt de învățătură.

În biserica din satul natal, Oarța de Sus, județul Maramureș, oficiază Taina Sfântului Botez pentru pruncul Liam Daniel Costinaș. Rostește un cuvânt de învățătură.

27 aprilie (Duminică Sfântului Apostol Toma)

În casa părintească din Oarța de Sus, îl primește pe Preasfințitul Părinte Ignatie, Episcopul Hușilor.

Cu prilejul hramului, pe altarul de vară al bisericii din Oarța de Sus, împreună cu Preasfințitul Părinte Ignatie al Hușilor, slujește Sfânta Liturghie și rostește un cuvânt duhovnicesc.

Împreună cu Episcopul Ignatie, face o vizită la Mănăstirea „Sfânta Maria Magdalena” din Oarța de Sus. Se întâlnește cu obștea. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

În cimitirul din satul natal, se reculege, preț de câteva clipe, la mormintele

părinților și bunicilor. Săvârșește o scurtă slujbă funebră.

În capela mortuară din Oarța de Sus, județul Maramureș, oficiază o slujbă funebră la căpătâiul adormitului întru Domnul Gheorghe Peti, fost coleg de școală. Rostește un cuvânt de mângâiere.

28 aprilie

Face o vizită pe șantierul Centrului misionar-social „Sfântul Apostol Andrei” de pe Calea Turzii, din Cluj-Napoca. Este însoțit de domnul Sorin Augustin Călea, consilierul economic al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

29 aprilie

La Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca, participă la deschiderea celei de-a X-a ediții a Colocviului Național de Teologie Dogmatică, cu tema „Cezul de la Niceea și hermeneutica dogmelor pentru lumea contemporană”, organizat cu prilejul împlinirii a 1700 ani de la primul Sinod Ecumenic de la Niceea (325). În capela facultății, asistă la slujba de Te-Deum, iar în Sala de muzică „Vasile Petrașcu”, rostește un cuvânt de binecuvântare.

La Facultatea de Teologie, prezidează conferința de primăvară cu preoții din Protopopiatele Cluj-Napoca și Cluj. În capela instituției de învățământ, asistă la slujba de Te-Deum, iar în aula mare, rostește un cuvânt duhovnicesc.

30 aprilie

Face o vizită pe șantierul de pictură în tehnica mozaic din Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca. Este însoțit de domnul inginer Ionuț Bujeniță de la centrul Eparhial.

În Catedrala Mitropolitană, asistă la Vecernie, slujește Acatistul Învierii Domnului Hristos și rostește un cuvânt de învățătură.

A consemnat Arhid. Claudiu-Ioan Grama

IPS Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei a oficiat Sfânta Liturghie în altarul de vară al Mănăstirii Salva, Protopopiatul Năsăud, cu prilejul hramului, Izvorul Tămăduirii, 25 aprilie 2025.

22 aprilie (A treia Zi de Paști)

În paraclisul provizoriu al Parohiei „Sfântul Apostol Marcu” din Florești, protopopiatul Cluj (paroh: Pr. Dănuț Gordan), slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

În Biserica „Întâmpinarea Domnului” de pe strada București din Cluj-Napoca (parohi: Pr. Raul Vasile Pap și Pr. Vlad Bob), oficiază Taina Sfântului Botez pentru prunca Maria Katalaya, fiica părintelui paroh Raul Pap. Rostește un cuvânt de învățătură.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia Mare cu Litie și rostește un cuvânt de învățătură.

23 aprilie (Sfântul Mare Mucenic Gheorghe)

Oficiază slujba de sfințire a celor două noi clopote, achiziționate pentru Mănăstirea „Sfântul Gheorghe” de la Dej. Rostește un cuvânt de felicitare.

Cu prilejul hramului, pe altarul de vară al mănăstirii de la Dej, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotesesește într-un protosinghel pe părintele stareț, ieromonahul Rafail Kozma. Conferă Ordinul „Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni” domnului Nicolae Giulian Groșan. Este însoțit de domnul Darius Echim, corespondentul TV Trinitas în Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

24 aprilie (Sfânta Cuvioasă Elisabeta)

Cu prilejul hramului, pe o scenă special amenajată în curtea mănăstirii din cartierul clujean Becas, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotesesește într-un protosinghel pe Ieromonahul Paisie Borza, duhovnicul mănăstirii.

25 aprilie (Izvorul Tămăduirii)

Cu prilejul hramului, pe altarul de vară al mănăstirii de la Salva, protopopiatul Năsăud, slujește Sfânta Liturghie și rostește

Acțiuni filantropice și vizite pastorale de Sfintele Paști 2025

Darius Echim

N în săptămâna Sfințelor Pătimiri, Înaltpreasfințitul Părinte Andrei, Arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolit al Clujului, Maramureșului și Sălajului, și-a manifestat, ca în fiecare an, grija pastorală față de cei aflați în dificultate, oferind pachete cu alimente persoanelor nevoiașe și vizitând centre sociale din cuprinsul Eparhiei. Prin aceste gesturi de compasiune și sprijin concret, se actualizează cuvintele Mântuitorului: „Adevărat zic vouă, întrucât ați făcut unuia dintre acești frați ai Mei, prea mici, Mie Mi-ați făcut” (Matei 25, 40).

Îndemnând constant la punerea în aplicare a faptelor mile creștine, Înaltpreasfinția Sa subliniază importanța acestora nu doar ca simple acte de solidaritate umană, ci mai ales ca mijloace mântuitoare, care au valențe veșnice. Împlinind aceste fapte, fiecare credincios răspunde concret chemării Evangheliei, iar Mântuitorul Iisus Hristos, la Dreapta Judecată, ne va zice: „Veniți, binecuvântații Tatălui Meu, moșteniți împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii. Căci flămând am fost și Mi-ați dat să mănânc; însetat am fost și Mi-ați dat să beau; străin am fost și M-ați primit; gol am fost și M-ați îmbrăcat; bolnav am fost și M-ați cercetat; în temniță am fost și ați venit la Mine” (Matei 25, 34-36).

700 de pachete cu alimente pentru Sfintele Paști

În Sfânta și Marea zi de Marți, 15 aprilie, Înaltpreasfințitul Părinte Andrei s-a întâlnit cu persoanele nevoiașe aflate în evidența Sectorului social-filantropic și misionar al Eparhiei, printre care se află și românii de la Pata Rât.

Astfel, în curtea Centrului Eparhial din Piața Avram Iancu, de la ora 12:00, Părintele Mitropolit Andrei le-a adresat celor prezenți un cuvânt duhovnicesc, i-a binecuvântat și le-a oferit 400 de pachete cu alimente neperisabile pentru sărbătorile pascale. În total, au fost pregătite 700 de pachete, celelalte fiind împărțite în zilele următoare.

„În slujba Paștilor e o cântare frumoasă, cu care se și termină Slujba Învierii. Cântarea zice așa: Ziua Învierii să ne luminăm cu prăznuirea și unii pe alții să ne îmbrățișăm. Să zicem fraților și celor ce ne urăsc pe noi. Să iertăm toate pentru Învierie și așa să strigăm: Hristos a înviat din morți, cu moartea pe moarte călcând și celor din morminte viață dăruindu-le. (...) Acum, în spiritul acestei cântări este și activitatea de astăzi, micile cadouri pe care vi le oferim, nu neapărat ca valoare materială au importanță mare, ci ca legătură sufletească între noi, între noi toți”, a spus Înaltpreasfinția Sa.

Darurile oferite au fost achiziționate de Asociațiile „Filantropia Ortodoxă” și „Christiana” din Cluj-Napoca, aflate sub patronajul Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

La împărțirea pachetelor a ajutat un grup de elevi voluntari de la Colegiul Ortodox „Mitropolitul Nicolae Colan” din Cluj-Napoca, precum și un efectiv de jandarmi din cadrul Inspectoratului de Jandarmi Județean „Alexandru Vaida Voevod” Cluj.

La sărbătorile mari de peste an, Arhiepiscopia Clujului oferă mereu pachete substanțiale, cu alimente neperisabile și produse de igienă. De asemenea, pe tot parcursul anului, prin intermediul Sectorului misionar-social, acordă servicii de informare și consiliere socială, precum și ajutoare materiale (pachete cu alimente și sprijin financiar) persoanelor aflate în situații dificile.

De întreaga acțiune social-filantropică se ocupă consilierul misionar-social al Arhiepiscopiei Clujului, Iustin Liciniu Câmpian, alături de inspectorul social Carmen Bârsan și de asistentul social Adela Timar, din cadrul Sectorului misionar-social al Eparhiei.

Vizită pastorală la trei centre sociale

În Sâmbăta Mare, 19 aprilie, Mitropolitul Andrei i-a vizitat pe beneficiarii a trei centre de îngrijire din cadrul Arhiepiscopiei Clujului. Cu acest prilej, ierarhul le-a adresat sfaturi și îndemnuri duhovnicești, i-a binecuvântat și le-a oferit ouă roșii, cărți de rugăciune și iconițe cu Mântuitorul Iisus Hristos.

În fiecare an, în preajma marilor sărbători, IPS Părinte Andrei efectuează vizite la mai multe centre de îngrijire din Arhiepiscopia Clujului, exprimându-și astfel grija și compasiunea față de cei aflați în nevoie, precum și recunoștința pentru personalul care se ocupă de ei.

Prima oprire din cadrul vizitei pastorale a fost la **Centrul de Îngrijire și Asistență pentru Persoane Adulte cu Dizabilități Cluj-Napoca (CIAPAD Cluj-Napoca)**, unde sunt găzduiți 37 de vârstnici. Centrul, aflat în subordinea Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului Cluj, oferă găzduire pe perioadă nedeterminată, asistență medicală și religioasă, consiliere psihologică, socializare și activități de petrecere a timpului liber. Centrul funcționează în cadrul Complexului de servicii sociale pentru persoane adulte cu dizabilități din Cluj-Napoca, situat pe Bulevardul 21 Decembrie 1989.

În continuare, Părintele Mitropolit Andrei, însoțit de consilierul eparhial pe probleme de misiune și protocol, arhidiaconul Claudiu Grama, și de consilierul misionar-social al Arhiepiscopiei Clujului, Iustin Liciniu Câmpian, i-a vizitat pe bolnavii internați în cadrul **Centrului de Îngrijiri Paliative „Sfântul Nectarie” din Cluj-Napoca**, un proiect medico-social al Arhiepiscopiei Clujului.

Cea de-a treia vizită pastorală s-a desfășurat la **Așezământul pentru copii „Sfântul Onufrie cel Mare” din Florești**, județul Cluj, unde Înaltpreasfinția Sa i-a vizitat și binecuvântat pe cei 26 de copii din cadrul instituției.

În biserica așezământului, copiii l-au întâmpinat cu bucurie pe ierarh și au cântat pricesne. Apoi, Înaltpreasfinția Sa le-a adresat un cuvânt duhovnicesc, i-a binecuvântat și le-a oferit ouă roșii, dulciuri, cărți duhovnicești și iconițe.

Activitatea filantropică din eparhie

În prezent, Arhiepiscopia Clujului are 62 de proiecte și programe sociale, prin care oferă adăpost, hrană, îmbrăcăminte, medicamente, îngrijiri medicale și paliative, educație pentru copii și tineri, alinare pentru cei bolnavi și speranță acolo unde aceasta lipsește. Astfel, conform datelor de anul trecut, prin unitățile de cult, asociațiile și fundațiile eparhiale, au fost cheltuiți, în scop filantropic, 40.392.686 de lei, fiind ajutate 18.624 de persoane, printre care un număr însemnat de persoane de etnie romă.

Scurt istoric

Centrul de Îngrijiri Paliative „Sfântul Nectarie” din Cluj-Napoca este un proiect unic în zona Transilvaniei și a fost sfințit și inaugurat în data de 9 noiembrie 2012, în ziua de prăznuire a Sfântului Nectarie, când paradusul Centrului a primit și o părticică din moaștele sfântului ocrotitor. Debutul activității medicale și primirea primului pacient a avut loc în data de 8 mai 2013.

Centrul de îngrijiri paliative asistă anual, în mod gratuit, peste 700 de pacienți, acordând asistență medicală, spirituală, psihologică și socială pacienților cu boli cronice progresive, în special oncologice, indiferent de etnie, statut social sau confesiune, atât la sediu, în regim de spitalizare continuă, cât și ambulatoriu.

În prezent, unitatea medicală dispune de 48 de paturi, farmacie, un centru de zi, un paraclis și o sală de conferințe. Echipa este formată din aproximativ 50 de persoane: medici, farmacist, asistenți medicali, infirmieri, asistenți sociali, psiholog, preot și personal administrativ, în frunte cu directorul instituției, preotul dr. Bogdan Chiorean. Lor li se alătură constant peste 20 de voluntari, de diverse profesii.

Pentru extinderea capacității, în octombrie 2022, Consiliul Județean Cluj a oferit gratuit un teren de 800 mp, iar în martie 2025 a aprobat un nou proiect prin care Arhiepiscopiei i se acordă, tot cu titlu gratuit, două terenuri însumând 2.285 mp, pe o perioadă de 49 de ani, pentru construirea unui nou corp de clădire.

Tot sub patronajul Arhiepiscopiei Clujului și al Asociației „Sfântul Nectarie”, în data de 13 octombrie 2022 a fost pusă piatra de temelie pentru **Centrul de Îngrijiri Paliative Pediatriche „Sfântul Hristofor”**, primul de acest fel din România. Construit în localitatea Sânnicoară, edificiul este aproape finalizat, aflându-se în etapa de tencuire. Centrul va oferi îngrijire complexă, gratuită (medicală, psihologică, socială și spirituală) copiilor cu boli cronice progresive, în stadii avansate. Vor fi disponibile și activități educaționale, inclusiv pentru sprijinirea părinților.

Cei care doresc să sprijine acest proiect, o pot face donând în conturile Asociației „Sfântul Nectarie” din Cluj-Napoca, asociație care se ocupă de Centrul de Îngrijiri Paliative „Sfântul Nectarie” din Cluj-Napoca și de construirea viitorului Centru de Îngrijiri Paliative Pediatriche „Sfântul Hristofor”.

Conturile puse la dispoziție sunt următoarele:

Asociația „Sfântul Nectarie” Cluj

Lei: RO83BTRLRONCRT00C6603105

Euro: RO25BTRLEURCRT00C6603103

Prin SMS, la numărul 8845, cu textul JOY, înseamnă 2 EURO donați lunar pentru construirea acestui spital.

Așezământul pentru copii „Sfântul Onufrie cel Mare”

Potrivit părintelui protosinghel Visarion Pașca, inițiatorul și promotorul Așezământului pentru copii „Sfântul Onufrie cel Mare”, ideea unui astfel de proiect social-filantropic a apărut în anul 1994, odată cu înființarea Mănăstirii Florești. Proiectul a prins contur abia în anul 2013. La data de 13 mai s-a înființat Asociația Filantropică „Sfântul Onufrie”, președintele asociației fiind protos. Visarion Pașca, iar pe 12 iunie, în ziua de pomenire a Sfântului Cuvios Onufrie cel Mare, Înaltpreasfințitul Părinte Andrei a pus piatra de temelie a așezământului pentru copii.

Așezământul pentru copii „Sfântul Onufrie cel Mare” a fost acreditat în anul 2015 și cuprinde patru case de tip familial (două case au fost deja construite, urmând a fi construite următoarele două), o biserică, spațiu de recreere și loc de joacă. Așezământul este destinat ocrotirii, îngrijirii și asigurării unei dezvoltări armonioase a copiilor separați temporar sau definitiv de familia lor.

Prin serviciile complexe de îngrijire pe care Așezământul le oferă, copiii au parte de siguranță locativă, afectivă, confort psihic, hrană, îmbrăcăminte și jucării. Indiferent de neajunsurile ce îngreunează procesul de adaptare socială, toți copiii sunt înscriși în sistemul educativ de stat. Programul școlar este suplimentat cu un plan de recuperare structurat așa încât să trateze toate aspectele personalizate din graficul dezvoltării copiilor.

Pe lângă copiii de la așezământul din Florești, Asociația mai sprijină cu hrană, îmbrăcăminte și rechizite școlare încă 250 de elevi din județele Cluj, Sălaj, Maramureș și Bistrița-Năsăud.

Dacă doriți să sprijiniți Asociația, o puteți face printr-o donație în conturile:

Cont RON: RO27 BTRL RONC RT02 0955 7001

Cont EUR: RO74 BTRL EURC RT02 0955 7001

Cont USD: RO78 BTRL USDC RT02 0955 7001

sau trimițând un SMS cu textul ORFAN la numărul 8845, în valoare de 2 euro.

COMITETUL DE REDACȚIE:

Președinte:

IPS Arhiepiscop și Mitropolit **ANDREI ANDREICUȚ**

Membri:

Consilier cultural Pr. dr. Cornel Coprean,
Arhim. prof. univ. dr. Teofil Tia, Pr. prof. dr. Liviu Vidican-Manci

Directorul Editurii Renașterea:

Pr. dr. Cătălin Pălimaru

RENAȘTEREA

Editura Renașterea * Piața Avram Iancu, 18
400117, Cluj-Napoca * Telefon / Fax 0264-59-96-49
Internet: www.renasterea-cluj.ro
E-mail: revista.renasterea@gmail.com

CUI (CF) 4547095
IBAN: RO84 BTRL 0130 1205 P129 1800
Banca Transilvania, Cluj (Revista RENASTEREA)
ISSN: 1223-4435

Redactor responsabil:

Pr. Florin-Cătălin Ghiț

Tehnoredactor: Pr. Eugen Mera

DIFUZAREA:

Pr. Nicolae-Dragoș Kerekes

COLABORATORI PERMANENȚI:

Mircea-Gheorghe Abrudan, Mircea-Gelu Buta, Darius Echim,
Arhid. Claudiu Ioan Grama, Protos. Maxim (Morariu),
Nicoleta Pălimaru, Elena Părvu, Pr. prof. univ. Stelian Tofană,
Pr. Eugen Adrian Truța.

Credință, idolatrie, ideologie (Conferință organizată de ASCOR Cluj-Napoca în timpul Postului Paștelui, 2025)

Pr. Lect. Univ. dr. Sorin Nicușor Bute

Tema acestei întâlniri, pe care am ales-o împreună, pare la prima vedere inactuală. Dar, în realitate, este mai actuală decât ne-am așteptat. Am ales să o numim: *Credință, idolatrie, ideologie*. Deja din titlu cred că intuiți faptul că există o legătură între idolatrie și ideologie. Intuiți că ideologiile – pe care vom încerca să înțelegem ce sunt, cum se dezvoltă și cum acționează – reprezintă, într-un anumit sens, un nou tip de idolatrie.

Însă, înainte de toate, trebuie să înțelegem puțin care este raportul dintre credință și idolatrie. Aș vrea să ofer și o perspectivă istorică asupra problemei, pentru că pornesc de la una dintre afirmațiile cele mai nedrepte care se fac tot mai des astăzi cu privire la creștinism. Apare câte un actor celebru – nu-i dau numele – care are o obsesie legată de această idee: că în lume au existat și există vreo 15.000 de religii și că, în fond, creștinismul nu e cu nimic deosebit, deși pretinde că ar fi. Se spune tot mai des că toate religiile sunt la fel, că toate cred într-o divinitate aflată în ceruri. Dar creștinii nu vorbesc despre o simplă divinitate, ci despre un Dumnezeu personal. Se ajunge astfel la ideea greșită că nu ar exista nicio diferență între creștinism și religiile vechi, arhaice – pe care le numim idolatre. Iar idolatria este privită negativ tocmai pentru că primele două porunci ale Decalogului încep prin a o respinge.

De aici pornește și o altă idee greșită: că toate religiile ar duce la violență – inclusiv creștinismul. Se invocă, de obicei, exemple evidente, cum ar fi islamul, cu manifestările lui violente. Și, astfel, creștinismul ajunge să fie pus alături de islam sau de vechile religii idolatre, deși diferențele sunt esențiale. Se aduc mereu exemple din trecut, fără să se înțeleagă cât de mult a redus creștinismul violența în lume. Trebuie să clarificăm ce erau religiile arhaice, cu care unii compară greșit creștinismul, și cum iudaismul și creștinismul au început deconstruirea idolatriei. Apoi vom vedea dacă ideologiile moderne nu sunt, de fapt, o reînnoire a acel tip de tribalism și idolatrie, unde violența era justificată în numele unei divinități.

Religiile arhaice sunt construite pe sacrificiul unei victime – o jertfă comună – în numele păcii generale, pentru a evita haosul violenței generalizate

Pentru a înțelege mai bine aceste religii arhaice, ne ajută un autor esențial: René Girard. El explică natura acestor religii pornind de la un aspect fundamental al naturii umane: dorința. Spre deosebire de animale, care acționează din instinct, omul are dorințe – spune Girard –, iar această dorință este ceea ce îl definește. Animalele trăiesc după instinct, dar omul are și dorințe – spune Girard – și asta îl face diferit. Nu sunt dorințe naturale, ci dorințe preluate de la ceilalți, prin imitație. Le numește „dorințe mimetice”. Le imităm pe ale altora și, inevitabil, ajungem în conflict. Spre deosebire de animale, care nu-și omoară semenii din aceeași specie, oamenii ajung să se lupte între ei din cauza acestor dorințe.

Omul ajunge să-și ucidă semenul, cum vedem chiar din prima crimă din Scriptură: Cain și Abel. Din cauza dorinței mimetice, apare inevitabil conflictul, care duce la o violență generalizată – o luptă a tuturor împotriva tuturor. Societățile arhaice riscau astfel autodistrugerea. Soluția găsită, spune Girard, a fost unificarea violenței împotriva unui singur om. Alegerea unei victime comune oprea haosul. Girard arată că, atunci când oamenii își uneau violența împotriva unui singur om, apărea pacea. Violența colectivă calma haosul general și societatea era salvată. Această jertfă comună – un țap ispășitor – era percepută ca o cerință divină. Așa s-au născut religiile arhaice, construite pe sacrificiul unei victime, de regulă umane.

Toate practicau jertfa umană, fără excepție. Ni se pare acum de neconceput, dar a fost o realitate răspândită, inclusiv la daci, care își trimiteau un sol la Zamolxis prin sacrificiu. Aceste practici au existat pretutindeni. Chiar și în America Latină, acum doar câteva sute de ani, când au sosit conquistadorii, jertfa umană era încă prezentă. S-au descoperit cimitire cu mii de copii sacrificați, îngropați în locuri greu accesibile. În toate religiile idolatre, jertfa umană era esențială. Creștinismul și iudaismul au condamnat-o, dar în acele vremuri, oamenii o vedeau ca singura cale de a opri violența generalizată, unindu-se împotriva unei singure persoane percepute drept vinovată.

În Vechiul Testament, profeții ca Ilie sau David vorbesc despre jertfele aduse idolilor – chiar fiii și fiicele erau sacrificați. Deși evreii erau singurii monoteiști ai vremii, tentația de a imita religiile idolatre era permanentă. Dumnezeu le dăduse deja, prin Moise, cele Zece Porunci, care începeau tocmai cu interzicerea idolatriei: „Să nu-ți faci chip cioplit...”. Religiile numite „naturale” porneau din nevoia omului de a se raporta la ceva absolut, dar își inventau zeii. Zeii greci, de exemplu, nu erau altceva decât proiecții ale propriilor patimi și slăbiciuni. De aceea, când vorbim despre idolatrie – și despre cum ideologiile moderne o reînvie într-o altă formă – ne folosim de definiția dată de René Girard. Anume că religiile idolatre se bazează pe violența colectivă, văzută atunci ca singura soluție pentru a evita haosul violenței generalizate – violența tuturor împotriva tuturor. Era modul prin care societățile își salvau echilibrul. Girard numește acest fenomen „sacralizarea violenței”. Tocmai de aceea, jertfele – mai ales cele umane – erau centrale. Odată cu iudaismul și mai ales cu creștinismul, începe însă o deconstruire a acestei sacralizări, o rupere de idolatrie.

Cele Zece Porunci marchează un moment esențial în ruperea față de religiile bazate pe violență. Întreaga Scriptură a Vechiului Testament merge în direcția aceasta – de a demonta o religie în care omul era sacrificat în numele unei divinități. În acele religii idolatre, viața omului nu avea valoare; era doar un mijloc de a calma violența colectivă. Se credea că divinitatea – de fapt, inventată de oameni – cerea uciderea. Astăzi, astfel de practici par de neconceput, dar ele au fost interzise tocmai datorită influenței culturii iudeo-creștine.

De la sacralizarea violenței de către religiile idolatre, la sacralizarea iubirii în creștinism

Sacralizarea violenței pornea din ideea că ascultarea de divinitate era separată de grija față de om. Cele Zece Porunci aduc însă o revoluție: încep procesul prin care, mai târziu, creștinismul va sacraliza iubirea. Pentru că, în creștinism, Dumnezeu este iubire – și mai mult, Dumnezeu devine om. În cele Zece Porunci apare, pentru prima dată, o legătură clară între relația cu Dumnezeu și relația cu aproapele. După afirmația „Eu sunt Domnul, Dumnezeul tău” și interdicția idolilor, urmează porunci care țin de comportamentul față de ceilalți: „Să nu ucizi”, „Să nu furi”, „Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta” și așa mai departe. Ultima poruncă este deosebită – „Să nu poftesti nimic din ce este al aproapelui tău” – pentru că atinge exact rădăcina dorinței mimetice, cea care ducea la conflict și violență în

religiile idolatre. Aceasta este, de fapt, începutul deconstruirii idolatriei: nu doar prin afirmarea unui singur Dumnezeu, ci prin unirea iubirii de Dumnezeu cu iubirea față de aproapele. Este linia care va fi continuată și desăvârșită în Evanghelie, unde ni se cere chiar să ne iubim vrăjmașii.

Când Hristos îl întreabă pe învățătorul de lege ce trebuie să facă pentru a moșteni viața veșnică, răspunsul vine din iudaism: „Să-L iubești pe Dumnezeu și pe aproapele tău ca pe tine însuși.” Această legătură între iubirea de Dumnezeu și iubirea de aproapele era deja cunoscută. Însă creștinismul aduce ceva în plus: Dumnezeu nu mai rămâne o prezență îndepărtată, ci devine om. Se identifică cu omul până la a spune: „Când ați făcut celor mai mici dintre frații Mei, Mie Mi-ați făcut.” Aceasta este adevărata revoluție creștină: valoarea omului devine absolută, pentru că Hristos Însuși este om. Iar iubirea de Dumnezeu nu mai poate fi despărțită de iubirea față de aproapele. Sfântul Ioan Teologul spune limpede: „Dacă zice cineva: iubesc pe Dumnezeu, iar pe fratele său îl urăște, mincinos este!”

În locul jertfelor umane poruncite de divinități impersonale, iudaismul introduce jertfa animală ca simbol, ca pas spre renunțarea la idolatrie. Țapul ispășitor, peste care oamenii își puneau simbolic vina, era ucis în locul lor – dar cu conștiința că ei sunt cei vinovați. Aceasta pregătește ceea ce aduce Hristos: o poruncă nouă, radicală – „Să vă iubiți unii pe alții, precum Eu v-am iubit pe voi.”

Așadar, nu e nicio îndoială că există o diferență profundă între creștinism și celelalte religii – nu doar prin învățătură, ci prin întruparea lui Dumnezeu și prin revoluția iubirii. În creștinism, Dumnezeu Se face El însuși țap ispășitor. Hristos preia acest rol, dar într-un mod cu totul diferit față de religiile arhaice, unde țapul ispășitor era întotdeauna considerat vinovat. Colectivismul arhaic, prezent și în ideologiile moderne, reia același mecanism al violenței colective: alegerea unui țap ispășitor pentru binele comunității. Hristos însă rupe acest model. El refuză să fie țapul ispășitor și, tocmai prin acest refuz, devine țapul ispășitor în mod liber.

În Vechiul Testament apar deja imagini premergătoare acestei jertfe: personaje care trec de la ideea de a-l sacrifica pe celălalt, la a se jertfi pe sine. Hristos este Cel care aduce jertfa, Se aduce pe Sine și Se împarte, fără violență, din iubire. Hristos nu este un țap ispășitor ales de o mulțime violentă, ci Se jertfește de bunăvoie, fără a răspunde cu violență. Este o jertfă asumată, o ruptură completă de modelul vechilor religii idolatre.

Vedem această trecere în istoria lui Iosif. Cei zece frați ai săi se unesc împotriva lui – vor să-l omoare, apoi decid să-l vândă ca rob. Este tot un act de jertfire colectivă, motivat de invidie. Aceasta e exact logica vechii violențe sacralizate: grupul se unește împotriva unuia. Mai târziu Iosif își pune frații la încercare, dorind să vadă dacă în ei s-a produs o schimbare. Le dă grâu, dar le cere ca data viitoare să vină cu fratele cel mai mic. Când revin, Iosif ascunde un vas de aur în traista acestuia, apoi îl acuză că a furat și spune: „El rămâne, voi puteți pleca.” O nouă situație de jertfă colectivă – exact ca atunci când l-au vândut pe Iosif. Nouă dintre frați acceptă să plece, dar Iuda, al zecelea, se opune. Se pune în genunchi și spune: „Ia-mă pe mine în locul lui.” Este prima ruptură reală de logica jertfei celuilalt. Iuda – strămoșul Mântuitorului – devine astfel un prototip al lui Hristos, alegând să se jertfească pe sine, nu pe fratele său.

Această jertfă de sine o vedem și la Moise, când spune: „Șterge-mă pe mine din Cartea Vieții, dar cruță-i pe frații mei.” Este o prefigurare a lui Hristos, care, deși refuză logica veche a țapului ispășitor, Se oferă de bunăvoie ca jertfă. De aceea spunem la Liturghie: „Ca un miel spre junghiere s-a adus de bunăvoie.” Ce aduce Hristos, spre deosebire de religiile idolatre, este această jertfă asumată și, pentru prima dată, recunoașterea nevinovăției. În religiile vechi, toți participau la ritualul sângeros; nu existau dizidenți. A fi parte din comunitate însemna a lua parte la jertfa impusă. Nimeni nu contesta, nimeni nu refuza. Ideea că victima ar putea fi nevinovată pur și simplu nu exista.

Ideea de nevinovăție apare timid încă de la Cain și Abel – Abel este primul nevinovat ucis. Însă în religiile idolatre, noțiunea de victimă nevinovată nu exista. Odată cu Hristos, lucrurile se schimbă radical. Deși părăsit de ucenici, chiar și de Petru, care se leapădă de El, se conturează totuși o ruptură în uniformitatea gloatei. Petru plânge cu amar, iar mironosițele rămân alături de Maica Domnului și de Ioan la poalele Crucii. Pentru prima dată, mulțimea nu mai este un bloc omogen al violenței. La Cincizecime, mii de oameni se despart de logica veche și îl urmează pe Hristos. Se recunoaște nevinovăția victimei, iar prin aceasta, Hristos rupe definitiv mecanismul țapului ispășitor. El este jertfă, dar nu impusă. Se oferă liber, iar iubirea devine noua formă de sacralitate.

Jertfa Mântuitorului a pus capăt tuturor jertfelor umane – Hristos este jertfa care le înlocuiește pe toate

Astfel, o minciună veche – că violența poate salva – este demascată. Iar omenirea este pusă, prin Hristos, în fața unei alegeri esențiale: între violență și iubire. Omenirea a renunțat la idolatrie, și nu prin forță, ci în mod firesc. Creștinismul a deconstruit-o, iar iudaismul a demitizat-o. Jertfa Mântuitorului a pus capăt tuturor jertfelor umane – Hristos este jertfa care le înlocuiește pe toate. Dar dacă nu mai sacrificăm oameni în numele idolilor, ce ne rămâne? O singură alternativă: iubirea. Fie acceptăm această revoluție a iubirii adusă de Hristos, fie ne întoarcem, sub altă formă, la vechea idolatrie. Această întoarcere se face prin ideologii.

Ideologiile moderne sunt noii idoli

Ideologiile moderne sunt noii idoli. Sunt construcții abstracte care, ca și vechile divinități, justifică uciderea în numele unui bine mai mare. Și în ele, valoarea persoanei umane dispare. În tradiția biblică, omul are valoare absolută pentru că este chip al lui Dumnezeu – iar în Hristos, Dumnezeu însuși Se face om. Nu mai poți despărți iubirea de Dumnezeu de iubirea de aproapele. Ideologiile colectiviste – fie că e vorba de rasă, de clasă, sau de națiune – pun colectivul deasupra persoanei. Și astfel, oamenii ajung din nou să fie sacrificați. Primul genocid modern apare la Revoluția Franceză, iar după Revoluția Franceză au urmat și alte forme ale aceleiași violențe: Revoluția Bolșevică, lagărele naziste. Ideologiile au înlocuit vechii idoli, iar în numele unor concepte abstracte, omul concret a fost din nou sacrificat. Valoarea persoanei umane a fost anulată de idei care promiteau un „bine superior”.

Astăzi, trăim din nou un val apocaliptic. În perioade de criză, oamenii vorbesc tot mai mult despre sfârșit, despre pedeapsă divină, despre apocalipsă. Dar apocalipsa, în sensul ei real, nu înseamnă sfârșit, ci descoperire, revelație. Hristos spune: „Foc am venit să aduc... n-am venit să aduc pace, ci sabie.” O diviziune care vine tocmai din alegerea pe care omul trebuie să o facă – între iubire și violență, între adevăr și iluzie. La prima vedere, pare o contradicție: Hristos spune că aduce pace, dar și sabie, diviziune. Însă, în lumina apocalipsei – care nu înseamnă distrugere, ci descoperire – înțelegem că omenirea, lipsită de mecanismul jertfei colective, este pusă în fața unei alegeri radicale. Ori acceptă iubirea absolută, care recunoaște valoarea persoanei umane ca chip al lui Dumnezeu, ori se autodistrugă. Apocalipsa poate fi interpretată în două feluri: fie ca o pedeapsă divină, idee care vine din trecutul potopului – dar Dumnezeu a promis că nu va mai aduce un astfel de sfârșit. Fie ca un efect al libertății umane: omul, confruntat cu adevărul adus de Hristos, nu mai poate pretinde că nu știe. Poate alege iubirea – sau poate alege să repete istoria prin violență și autodistrugere. Aceasta este, de fapt, provocarea modernității.

Am trecut prin procesul secularizării, dar adesea îl înțelegem greșit. Nu înseamnă doar renunțarea la credință, ci și ruperea valorilor creștine de rădăcina lor. Luăm idei

precum iubirea, dreptatea, pacea – și încercăm să le aplicăm într-o lume fără Dumnezeu. Așa au apărut ideologiile utopice, care au vrut să construiască „împărăția cerurilor” pe pământ. Vedem asta în propaganda bolșevică: cetăți de aur, steaua roșie ca nou simbol mesianic. Dar fără fundamentul creștin, aceste idealuri devin pervertite. Iubirea, de exemplu, este fragmentată în compasiuni sterile sau sentimentalisme fără adevăr. Iar adevărata revoluție – revoluția iubirii creștine – rămâne neasumată în întregime.

Astăzi vorbim mult despre empatie, compasiune, toleranță – dar toate sunt doar fragmente ale iubirii creștine. Valori rupte de sursa lor, secularizate, transformate în cioburi fără coerență. În modernitate, aceste valori au fost păstrate, dar golite de conținutul lor creștin. Procesul a început în Iluminism, când credința creștină a fost treptat deconstruită și considerată mit. Paradoxal, exact cum creștinismul a demitizat religiile idolatre, Iluminismul a început să demitizeze creștinismul. Însă a păstrat moralitatea creștină, chiar și într-o formă diluată. Fundamentul invizibil al modernității este încă, în mod profund, creștin. Umanismul modern, chiar și cel ateu, nu a abandonat valorile creștine. Le-a reinterpretat, căutându-le o altă sursă: natura umană, progresul, rațiunea. Însă aceste valori nu au fost niciodată complet respinse. Chiar și când creștinismul este criticat, este criticat în numele propriilor sale valori. Cum spune și René Girard: „Biblia nu este contrazisă cu Iliada. Este contrazisă tot cu Biblia.” Creștinii sunt acuzați nu pentru că trăiesc diferit, ci pentru că nu trăiesc pe deplin conform Evangheliei. Iar modernitatea vrea acele valori, dar fără Hristos. Fără întrupare, fără Dumnezeu.

Iar aici revin ideologiile. Toate ideologiile moderne sunt colectiviste: în numele unei umanități abstracte – fie rasă, fie clasă, fie națiune – se justifică din nou uciderea. Exact cum se întâmplă și astăzi, din păcate. René Girard vorbea deja în anii '90 despre două mari tendințe care marchează lumea modernă: nazismul și corectitudinea politică. Le vedea ca forme diferite ale aceleiași rupturi de creștinism. Nazismul, în mod special, pornește de la gândirea lui Nietzsche. Nietzsche a înțeles foarte bine diferența dintre creștinism și religiile păgâne – și tocmai de aceea l-a respins. Spre sfârșitul vieții, scria obsesiv despre Dionisos, înlocuindu-l pe Hristos cu zeul păgân al forței și excesului. În scrierile sale, semna uneori „Dionisos”, alături „Răstignitul”, reflectând lupta din interiorul său. Pentru Nietzsche, creștinismul era o religie a slăbiciunii, o religie a „miei stupide”, cum spunea el. O religie care îi apăra pe cei slabi, și tocmai de aceea trebuia depășită. Soluția lui? Întoarcerea la Dionisos, la forță, putere, virilitate – la voința de putere. Și totuși, dincolo de critica sa, Nietzsche oferă și un argument important: chiar el recunoaște că creștinismul este profund diferit de celelalte religii. Nu este „una dintre multe”. Este unic.

René Girard observă că, în jurul ideologiilor moderne, s-au format două tendințe. Prima, influențată de Nietzsche, respinge total creștinismul. Consideră că iubirea, compasiunea, mila – toate acestea sunt slăbiciuni. Iubirea creștină, spartă în fragmente precum toleranța sau empatia, este văzută ca o piedică în calea forței. Soluția? Crearea omului perfect, a rasei superioare – supraomul. Așa a apărut ideologia nazistă.

A doua tendință este cea a corectitudinii politice. Ea recunoaște că creștinismul a adus o revoluție morală, afirmând pentru prima dată nevinovăția victimei. Dar, în același timp, neagă că această grijă față de victimă vine din creștinism. Îl acuză că a generat cruciade, persecuții și războaie religioase. Fără să vadă că tocmai creștinismul a fost cel care a încercat constant să limiteze violența. În Evul Mediu, de exemplu, regatele germanice erau constrânse de Papă să poarte războaie doar două zile pe săptămână. Creștinismul n-a fost promotorul violenței, ci o frână pusă în fața ei. Astăzi, corectitudinea politică a dus la un nou tip de competiție: cine este mai victimă, mai marginalizat, mai protejat. Însă această preocupare pentru victimă nu mai are sensul creștin al Evangheliei. Pentru că Evanghelia nu ne cheamă să ne întrebăm dacă suntem victime, ci dacă nu cumva suntem agresori. Pocăința adevărată nu înseamnă să te vezi ca victimă, ci să recunoști că tu ești cel care greșește. Așa a fost pocăința Sfântului Petru, care a plâns cu amar, și a Sfântului Pavel, căruia Hristos i-a spus: „Pavele, de ce Mă prigonești?” – căci Pavel era prigonitor, nu victimă. Iuda n-a avut această pocăință; el a rămas în vinovăție, dar fără să se întoarcă.

Astăzi însă, în logica modernă a corectitudinii politice, totul se reduce la un fel de competiție a victimelor. Cu cât cineva bifează mai multe marginalizări, cu atât este mai validat ca victimă. Dar asta nu este gândire creștină. Creștinismul ne cheamă la o pocăință personală: „Pocăiți-vă, că s-a apropiat Împărăția cerurilor.” Adică a iubirii, a lui Dumnezeu. Nu suntem chemați să căutăm vinovăția celorlalți, ci să ne întrebăm în ce măsură noi înșine am greșit.

Iar aici se arată problema profundă a corectitudinii politice și, mai larg, a modernității: este o cultură a acuzației, nu a pocăinței. Astăzi, tensiunea dintre cele două mari ideologii – cea autoritară, de tip nazist-fascist, și cea a corectitudinii politice – revine tot mai vizibil. Problema lor fundamentală este că pierd din vedere esențialul: răul nu vine din instituții, ci din inima omului. Așa cum spune Hristos: „Din inima omului ies cele rele.”

Creștinismul propune o revoluție interioară – o curățire personală, o recunoaștere sinceră a propriei greșeli. De aceea avem timpul postului, timpul pocăinței. În schimb, ideologiile caută mereu revoluția exterioară. Dau vina pe structuri, pe sistem, pe instituții. Obsesia de a dărâma instituții a generat proiecte utopice: „resetări”, „renașteri”, „revoluții” care promit raiul pe pământ. Dar în realitate, nu fac decât să înlocuiască Împărăția cerurilor cu o versiune falsă, impusă politic. Activismul devine o formă de mistică seculară, iar ideologiile – așa cum arată Eric Voegelin în cartea sa *Religiile politice* – se transformă în religii în toată regula. Au dogme, ritualuri, vinovați de sacrificat. Vedem asta clar: cultul personalității, ritualurile de pe stadioane, simbolurile sacre ale ideologiilor sunt o întoarcere mascată la religiile idolatre, la tribalismul arhaic. Soluția? Una singură: redescoperirea revoluției iubirii creștine. Întoarcerea la Hristos.

Căutarea Mirelui

Ana-Maria Neag

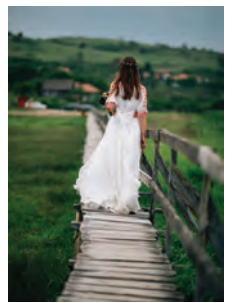

înțea se surpă uneori,
iese
din Taină

și atunci
omul caută,
dar nu știe ce – L-a pierdut pe Cine.

De aceea este mai ales un post al minții, al inimii,
istovitor,
constrângător,
dur,
iritant –
pentru cei pătimiși.
Și totuși atât de lin,
revărsând mierea Adevărului
în suflet.

*De noapte mănecă duhul meu, Dumnezeule,
să Te caute iar,
cu picuri de nădejde,
până Te va afla,
până în sfârșit.*

Echipa: Tatiana Onilov

Anca-Maria Bica, Bogdan Herteg,

Maria-Magdalena Goia, Maria Fărcaș

Adresa ASCOR:

Biserica din Hașdeu 45
Cluj-Napoca

ISSN: 1224-0567

Redacția FILOCALIA:

Piața Avram Iancu, nr. 18,
Cluj-Napoca

Fax: 0264/595 300

revista.flocalia@yahoo.com